

P O L S K A A K A D E M I A N A U K
I N S T Y T U T G E O G R A F I I

DOKUMENTACJA GEOGRAFICZNA

ZESZYT Nr 1

Rozmieszczenie i rozwój uprawy roślin przemysłowych w Polsce
w latach 1947 – 1954

Opracował:
Franciszek Wrona

W A R S Z A W A
1 9 5 8

**WYKAZ ZESZYTÓW
DOKUMENTACJI GEOGRAFICZNEJ**

za ostatnie lata

1 9 5 6

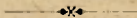
- 1 K. DZIEWOŃSKI, J. KOSTROWICKI, H. PISKORZ i R. SZCZESNY — Tymczasowa instrukcja sporządzania szczegółowych map użytkowania ziemi (projekt), (3 mapki), s. 35, zł 3,—
- 2 L. RATAJSKI, Z. SIEMEK, J. SZEWCZYK i W. TYSZKIEWICZ — Nazewnicy zeszyt uzupełniający (nazwy fizjograficzne, miasta, jednostki administracyjne, poprawki do materiałów zawartych w poprzednich zeszytach), s. 111, zł 3,—
- 3 A. WRÓBEL — Kryteria i metody delimitacji regionów gospodarczych, s. 71, zł 3,—
- 4 A. TRZEBIŃSKI (tekst) i A. BORKIEWICZ (mapy) — Podziały administracyjne Królestwa Polskiego w okresie 1815—1918 r. (8 map), s. 112, zł 6,—
- 5 A. JELONEK — Liczba ludności miast i osiedli w Polsce w latach 1810—1955, s. 50, zł 3,—

1 9 5 7

- 1 T. SZCZESNA — Badania klimatu lokalnego nad środkową Wisłą (w 1954 roku). (11 wykresów), s. 29, zł 5,—
- 2 L. STARKEL — Charakterystyka morfologiczna Regionu Podtatrzańskiego (2 mapki), s. 26, zł 5,—
- 2 M. LIBERACKI, T. MURAWSKI, W. NIEWIAROWSKI, J. SZUPRYCZYŃSKI, R. CZARNECKI i E. MYCIELSKA — Wybrane zagadnienia z badań geomorfologicznych w ośrodkach toruńskim i warszawskim, s. 78, zł 5,—
- 4/5 F. RYCHLICKI — Ludność Europy (bez ZSRR), s. 162, zł 10,—
- 6 A. JELONEK — Ruch naturalny ludności w Polsce w latach 1947—1955, s. 23 + 30 ilustr., zł 5,—

1 9 5 8

- 1 A. WRONA — Rozmieszczenie i rozwój uprawy roślin przemysłowych w Polsce w latach 1947—1954, s. 80, zł 7,—
- 2 PRACA ZBIOROWA: MONOGRAFIA. — TRZCIŃSKO — ZDROJ, 5 ark., zł 7,—

Do nabycia:

w Dziale Wydawnictw Instytutu Geografii PAN

Warszawa — Krakowskie Przedmieście 30, pokój nr 12

DOKUMENTACJA GEOGRAFICZNA

ZESZYT Nr 1

Rozmieszczenie i rozwój uprawy roślin przemysłowych w Polsce
w latach 1947 – 1954

Opracował:
Franciszek Wrona

K O M I T E T R E D A K C J I :

Redaktor Naczelny: K. Dziewoński

Członkowie Redakcji: J. Kobendzina, J. Ratajski, F. Uhorczak

Sekretarz Redakcji: A. Werwicki

Rada Redakcyjna: J. Barbag, J. Czyżewski, K. Dziewoński,
J. Dylik, R. Galon, M. Klimaszewski,
M. Kielczewska - Zaleska, S. Leszczycki,
A. Malicki, B. Olszewicz, J. Wąsowicz,
A. Zierhoffer

W s t ę p

Zagadnienie uprawy roślin przemysłowych w Polsce nie było w całości dotychczas bliżej zbadane, istnieją jednak opracowania cząstkowe.

Do nich należy praca F. Dziedzica i W. Dąbrowskiego pt. "Rozmieszczenie i rozwój produkcji roślin przemysłowych w województwie lubelskim"^{1/}. Daje ona szczegółowy obraz rozmieszczenia upraw roślin przemysłowych w województwie lubelskim w krótkim okresie czasu. Poszczególne uprawy są przedstawione na mapkach ilustrujących dokładniej ich lokalizację. Rozwój uprawy roślin przemysłowych przedstawiany jest na wykresach.

Pracą która dotyczy jednej rośliny lecz obejmuje cały kraj w przekroju jednego roku /1954/ jest F. Poniewskiego i J. Sklendzielewskiego "Rejonizacja uprawy tytoniu w której wyznaczone zostały rejony uprawy tej rośliny. Przy wyznaczaniu rejonów uwzględniono czynniki przyrodnicze i gospodarcze. Czynniki gospodarcze są charakteryzowane tablicami. Wyznaczone na mapce rejony uprawy tytoniu uzupełnione są opisem. W pracy tej uwzględniono również stosunki demograficzne, które przy uprawie tytoniu odgrywają poważną rolę.

A. Listowski w pracy pt. "Ziemniaki"^{2/} omawia rozmieszczenie rejonów uprawy ziemniaka nasiennego i przemysłowego. Uprawę ziemniaka przemysłowego uzależnia od rozmieszczenia przemysłu ziemniaczanego, co nie jest zgodne z ogólną cechą gospodarki kraju. Dodatkłą cechą tej pracy jest omówienie rozmieszczenia przemysłu ziemniaczanego.

J. Barbag w "Geografii gospodarczej Polski"^{3/} omawia rośliny przemysłowe bardzo krótko.

1/ Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, Nr 1-2, 1954 r.

2/ P.Z.W.R. W-wa 1948 r.

3/ Geografia gospodarcza Polski. Praca zbiorowa pod redakcją A. Wrzoska, Warszawa-Lódź 1956 r., PWN s.145.

Źródła i ich krytyczna ocena

Do pracy wykorzystano szereg źródeł, a mianowicie:
a/ Publikowane i niepublikowane materiały Głównego Urzędu Statystycznego. Materiałami publikowanymi były roczniki statystyczne wydane w latach 1947, 1948 i 1949, niepublikowanymi były spisy rolne z lat 1947-1954 dotyczące produkcji roślinnej.

Dla okresu przedwojennego wykorzystano dane z rocznika statystycznego wydanego w 1947 r. a zawierające dane z lat 1934-1938.

b/ Niepublikowane materiały Centralnego Zarządu Przemysłu Tytoniowego.

c/ Niepublikowane materiały Centralnego Zarządu Przemysłu Rolno-Spożywczego.

d/ Niepublikowane materiały Centralnego Zarządu Cukrowniczego i C.Z.P. Ziemiaczanego.

e/ Dane Ministerstwa P.G.R. /Zarząd Przemysłu Rolnego/, oraz niepublikowane materiały II Narady Służby Plantacyjnej w Poznaniu /w dniu 9.IV.1956 r./ oraz innych.

Zebrany materiał dotyczy powierzchni upraw i plonów buraka cukrowego, rzepaku i rzepiku, lnu, konopi, tytoniu, ziemniaków, oraz ziemi użytkowanej rolniczo. Autorowi nie udało się uchwycić w równoległym ześpolu danych powierzchni upraw i plonów chmielu.

Należy dodać, że zebrano również dane dotyczące rozmieszczenia i zdolności produkcyjnej zakładów przemysłowych przetwarzających rośliny przemysłowe.

Pierwszy po wojnie spis rolny w całym kraju przeprowadzony w 1946 r. nie posiada większego znaczenia. Spis rolny w 1947 r. był znacznie lepiej przeprowadzony, jednak dokładność i wiarygodność nie jest zadawalająca. Wyniki spisu 1947 r. należy traktować jako przybliżone i nie przedstawiające dokładnie obszaru upraw roślin przemysłowych. Materiały uzyskane ze spisów przeprowadzonych w la-

tach następnym przedstawiają coraz większą wartość nie zawsze jednak są w pełni wiarygodne.

Dane dotyczące uprawy tytoniu należy za cały okres traktować jako zgodne ze stanem faktycznym. Należy również uznać dane dotyczące uprawy buraka cukrowego za lata 1952-1954 r. jako bardzo zbliżone do stanu faktycznego.

Materiały dotyczące przemysłu rolno-spożywczego nie budzą poważniejszych zastrzeżeń. Obliczenia wykonano z dokładnością do jednej dziesiątej.

Wskaźniki określające areał ziemi ornej zajętej pod rośliny przemysłowe obliczono w stosunku do ziemi użytkowanej rolniczo - w podziale administracyjnym wojewódzkim i powiatowym.

Rozmieszczenie uprawy roślin przemysłowych zostało ujęte w tablicach. Podano na nich również plony. Opracowano mapki rozmieszczenia poszczególnych upraw według powiatów, w skali 1:4 000 000. Oprócz map rozmieszczenia poszczególnych upraw roślin przemysłowych wykonano mapkę rejonów intensywnej uprawy zespołów tych roślin /za intensywną uprawę przyjęto powierzchnię większą od średniej dla poszczególnych upraw/ oraz załącznik, który charakteryzuje poszczególne rejonny.

R o z m i e s z c z e n i e i u p r a w a r o ś - l i n p r z e m y s ł o w y c h w P o l s c e w l a t a c h 1934 - 1938

Wśród upraw roślin przemysłowych najczęściej spotykaną w Polsce w latach 1934-1938 była uprawa buraka cukrowego. Jej rozmieszczenie w stosunku do całości ziemi ornej w poszczególnych województwach i plony z 1 hektara w kwintalach przedstawia tablica 1.

Należy stwierdzić, że przed II-gą wojną światową uprawa buraka cukrowego zajmowała małe obszary w stosunku

Tablica 1. Powierzchnia upraw buraka cukrowego i plony z ha w latach 1934-1938

Lp.	Województwo	Powierzchnia w % ziemi uprawnej	Plony z ha w kwintalach
	Polska	1,36	221
1.	warszawskie	0,78	206
2.	łódzkie	0,61	227
3.	kieleckie	0,43	195
4.	lubelskie	0,86	127
5.	białostockie	0,02	161
6.	elsztyńskie	0,29	.
7.	gdańskie	2,34	249
8.	pomorskie	2,47	230
9.	szczecińskie	0,81	.
10.	poznańskie	2,00	232
11.	wrocławskie	5,25	.
12.	śląskie	0,23	288
13.	krakowskie	0,10	194
14.	rzeszowskie	0,37	195

według danych GUS

do ogólnego areału upraw, pomimo iż warunki naturalne sprzyjały jej rozwojowi. Zużycie cukru na głowę mieszkańca w Polsce wynosiło w 1938 r. 12 kg rzeczywiście wobec 46,6 kg w Anglii a 21,5 w Niemczech. Przyczyną tak małego zużycia cukru w Polsce międzywojennej było unieruchomienie znacznej części cukrowai^{4/}. W rezultacie w 1938 r. w granicach przedwojennych było czynnych tylko 61 cukrowai a buraki cukrowe były uprawiane prawie wyłącznie w dużych majątkach powiązanych własnościowo z cukrowniami. Ustalano również kontyngenty ile poszczególnej plantator może dostarczyć buraków i jaką powierzchnię wolno mu nimi zasadzić, co wpływało na ograniczenie produkcji buraka cukrowego. W ostatnich latach przez II wojnę światową przesunięto część kontyngentów buraka cukrowego na małe gospodarstwa chłopskie, szczególnie na zadłużone gospodarstwa pochodzące z parcelacji. Spowodowało to

^{4/} G.C.I. 1946 r.

przesunięcie części dochodu społecznego na małe gospodarstwa rolne, umożliwiającą bankom regulację zadłużenia tych gospodarstw.

Uprawa lnu w 1938 r. była w Polsce słabo rozwinięta. Zajmowała ona powierzchnię 61.410 ha. Rozmieszczenie upraw na obszarze Polski było nierównomierne. Uprawa skupiła się we wschodniej części Polski i na Dolnym Śląsku. Najwięcej lnu uprawiano w woj. białostockim, gdzie sprzyjały tej uprawie dobre warunki klimatyczne. Wydajność nasienia i włókna z ha była w białostockim niższa od wydajności w kieleckim, co było spowodowane niższą kulturą i mniej urodzajnymi glebami. Przed 1939 rokiem znałszą część włókna lnianego przerabiali chałupnicy. Tylko część produkowanego przez wieś włókna była zakupywana przez prywatnych kupców i dostarczana dla przemysłu krajowego lub na eksport. Przed 1939 r. nie było w Polsce zakładów o charakterze roszarniczym z wyjątkiem kilku przy przędzalniach i dlatego znaczne ilości włókna eksportowano. To też uprawa lnu była w dużej mierze uzależniona od koniunktury na rynkach zagranicznych.

Tablica 2 Powierzchnia uprawy lnu i plony z ha w latach 1934-1938

Lp.	Województwo	Pow. lnu w % gruntów or- nych	Plon z ha w q	
			nasienie	włókno
	Polska	0,37	5,8	3,1
1.	warszawskie	0,46	5,9	3,5
2.	łódzkie	0,30	6,6	3,2
3.	kieleckie	0,21	6,1	3,1
4.	lubelskie	0,62	5,1	3,1
5.	białostockie	0,98	5,8	3,1
6.	olsztyńskie	0,09	.	.
7.	gdańskie	0,07	6,2	2,5
8.	pomorskie	0,15	7,8	2,9
9.	szczecińskie	0,10	.	.
10.	poznańskie	0,22	7,1	2,8
11.	wrocławskie	0,80	.	.
12.	śląskie	0,06	8,0	3,9
13.	krakowskie	0,17	4,3	3,5
14.	rzeszowskie	0,37	4,7	2,6

według danych GJS

Konopie w stosunku do lnu zajmowały sześciokrotnie mniejszą powierzchnię, co niewątpliwie było spowodowane większymi wymaganiami pod względem gleb i klimatu. Konopie bowiem wymagają gleb żyznych o dużej zasobności azotu i wapnia.

Tablica Nr 3 przedstawia powierzchnie zajęte pod uprawę konopi w procentach gruntów ornych w poszczególnych województwach w Polsce oraz plony z hektara w kwintalach.

Tablica Nr 3 Powierzchnia uprawy konopi i plony z ha w latach 1934-1938

Lp.	Województwo	Pow. w % gruntów ornych	Plony z ha w kwintalach	
			m.	wł
	Polska	0,06	5,4	3,6
1.	warszawskie	0,01	6,0	4,3
2.	łódzkie	0,01	6,7	3,9
3.	kieleckie	0,01	5,8	3,7
4.	lubelskie	0,25	5,7	3,7
5.	białostockie	0,08	4,8	3,9
6.	olsztyńskie	.	.	.
7.	gdańskie	0,03	6,6	4,0
8.	pomorskie	0,01	6,3	3,3
9.	sześcińskie	0,05	.	.
10.	poznańskie	0,02	6,6	3,4
11.	wrocławskie	0,09	.	.
12.	śląskie	0,03	6,8	3,6
13.	krakowskie	0,03	4,9	3,6
14.	rzeszowskie	0,25	5,1	3,1

według danych GUS

Konopie i len obok włókna mogły dostarczać znacznej ilości wartościowego surowca do wyrobu oleju którego w Polsce produkowano mało, ponieważ uprawa rzepaku i rzepiku zajmowała w 1938 r. w Polsce tylko 47.760 ha. Inne rośliny oleiste nie miały większego znaczenia. Mak był bowiem uprawiany na 1251 ha, słonecznik na 59 ha, a soja na 24 ha. W latach 1934 - 38, rzepak i rzepik zajmo-

wały największą powierzchnię w gdańskim, warszawskim /północna część/ i lubelskim. Takie rozmieszczenie upraw było podyktowane warunkami glebowymi. Poza wymienionymi wyżej województwami powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku nie przekraczała 0,4% powierzchni gruntów ornych w poszczególnych województwach.

Tablica Nr 4 przedstawia rozmieszczenie uprawy rzepaku i rzepiku w procentach gruntów ornych oraz plony z ha w kwintalach w poszczególnych województwach.

Tablica Nr 4 Powierzchnia upraw rzepaku i rzepiku i plony z ha w latach 1934 - 1938

Lp.	Województwo	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha w kwintalach
	Polska	0,28	9,5
1.	warszawskie	0,45	9,0
2.	łódzkie	0,36	9,4
3.	kieleckie	0,38	9,9
4.	lubelskie	0,45	8,8
5.	białostockie	0,15	6,8
6.	olsztyńskie	0,05	.
7.	gdańskie	0,70	11,0
8.	pomorskie	0,41	9,5
9.	szczecińskie	0,09	.
10.	poznańskie	0,35	10,5
11.	wrocławskie	0,24	.
12.	śląskie	0,02	15,9
13.	krakowskie	0,06	11,0
14.	rzeszowskie	0,07	10,7

według danych GUS

Na słaby rozwój uprawy roślin oleistych składały się przyczyny różnej natury, między innymi małe zainteresowania naszego rolnictwa roślinami oleistymi w wyniku niskich cen na nasiona oleiste, kształtujących się przeważnie poniżej kosztów produkcji, na skutek nie zawsze uzasadnionego przywozu do Polski zarówno nasion roślin oleistych produkcji zagranicznej jak i olejów roślinnych.

Zupełnie inaczej wyglądała w tym okresie uprawa tytoniu i chmielu. Uprawa tytoniu przed II-gą wojną światową rozwijała się pomyślnie, zaznaczył się także szybki wzrost uprawy tytoni szlachetnych. Powierzchnia uprawy tytoniu w 1938 r. osiągnęła 3502 ha wobec 500 ha w 1924 r. wzrastając siedmiokrotnie.

Tablica Nr 5 przedstawia powierzchnię zajęłą pod uprawę tytoniu w ha oraz plony z hektara w kwintalach

Tablica 5 Powierzchnia uprawy tytoniu i plony z ha w latach 1934-1938

Lp.	Województwo	Pow. w ha	Plony z ha w kwintalach
	Polska	3.502	.
1.	warszawskie	.	.
2.	łódzkie	-	-
3.	kieleckie	76	16,4
4.	lubelskie	1.095	19,3
5.	białostockie	354	25,8
6.	olsztyńskie	.	.
7.	gdańskie	402	.
8.	pomorskie	339	23,4
9.	szczecińskie	397	.
10.	poznańskie	4	.
11.	wrocławskie	16	.
12.	śląskie	20	11,9
13.	krakowskie	733	23,3
14.	rzeszowskie	-	-

według danych C.Z.P.T.

Podobnie jak tytoń w latach 1934-38 ważną pozycję wśród roślin przemysłowych w Polsce zajmowała uprawa chmielu. Obszar chmielników był duży, wynosił 1083 ha /plon z ha 5,7 kwintala/. Polski chmiel był wysokiej jakości. Uprawa skupiała się głównie w lubelskim i poznańskim. Największe skupienie uprawy chmielu było w lubelskim. Sprzyjały temu warunki naturalne oraz gęstość zaludnienia, ponieważ chmiel podobnie jak tytoń jest rośliną bardzo pracochłonną. W poznańskim rozpowszechnienie uprawy chmie-

lu było związane z wysoką kulturą rolną. Uprawa chmielu w Polsce była prowadzona w dziesięciu województwach /patrz tablica Nr 6/.

Tablica Nr 6^{5/} Powierzchnia uprawy chmielu i plony z ha w latach 1934 - 1938

Lp.	Województwo	Powierzchnia w ha	Plony z ha w kwintalach
	Polska	1.083	5,7
1.	warszawskie	27	5,6
2.	łódzkie	67	5,4
3.	kieleckie	123	6,1
4.	lubelskie	545	6,5
5.	białostockie	1	8,0
6.	gdańskie	1	6,0
7.	pomorskie	35	3,4
8.	poznańskie	226	4,9
9.	krakowskie	19	5,3
10.	rzeszowskie	39	4,9

Ziemniak nie jest w zasadzie rośliną przemysłową, gdyż przemysł zużywa tylko znikomy procent jego zbiorów. Z uwagi na zróżnicowany charakter jego spożycia postanowiono jednak omówić go w ramach niniejszej pracy.

Według danych statystycznych z lat 1932-36 powierzchnia uprawy ziemniaka wynosiła 2780 tys. ha /przeciętny plon z ha 114q/ natomiast w latach 1934-38 zaznaczyło się zmniejszenie powierzchni uprawy do 2756 tys. ha natomiast plony z ha wzrosły wówczas do 125 kwintali.

Tablica Nr 7 przedstawia powierzchnie uprawy ziemniaka w procentach gruntów ornych w poszczególnych województwach i plony z hektara w kwintalach.

Nierównomierność uprawy ziemniaka była uzależniona nie tylko od środowiska geograficznego. Duży wpływ na roz-

^{5/} Rogoziński A. Chmielarstwo Warszawa, 1949 r. P.W.R. i L.

mieszczenie uprawy ziemniaka miała gęstość zaludnienia niektórych terenów, zwłaszcza przemysłowych, o dużym skupieniu miast, które są poważnym odbiorcą ziemniaka.

Tablica Nr 7 Powierzchnia upraw ziemniaka i plony z ha w latach 1934-1938

Lp.	Województwo	Powierzchnia w % ziemi uprawnej	Plony z ha w kwintalach
	Polska	16,71	125
1.	warszawskie	17,68	126
2.	łódzkie	19,02	133
3.	kieleckie	17,63	129
4.	lubelskie	16,48	135
5.	białostockie	13,89	120
5.	olsztyńskie	11,44	.
7.	gdańskie	14,18	103
8.	pomorskie	14,48	125
9.	szczecińskie	19,12	.
10.	poznańskie	18,71	134
11.	wrocławskie	15,83	.
12.	śląskie	20,09	124
13.	krakowskie	18,52	102
14.	rzeszowskie	16,17	111

według danych G.U.S.

Ziemniaki w większości /69% ogólnego plonu/ stanowiły pożywienie ludzi bezpośrednio lub pośrednio. Na podstawie danych przedwojennych dotyczących zużycia nie można mówić by ziemniak był rośliną uprawianą w Polsce dla celów przemysłowych, w przemyśle bowiem używano tylko niecałe 3% ogólnych plonów^{6/} ziemniaków.

Rozmieszczenie i rozwój uprawy roślin przemysłowych w Polsce w latach 1947 - 1954 r.

W Polsce do 1939 r. uprawa roślin przemysłowych /z wyjątkiem chmielu i tytoniu/ w porównaniu z uprawą zbóż i innych roślin przemysłowych była słabo rozwinięta.

Przyczyn tak słabego rozwoju było wiele np. mała ilość fabryk przetwarzających surowce rolne, nieopłacalne i niestałe ceny oraz nie zawsze uzasadniony przewóz z zagranicy znacznych ilości produktów^{7/}, których mogło dostarczyć rolnictwo krajowe. Niski poziom agrotechniki i mechanizacji hamowały rozszerzenie powierzchni uprawy i wzrost wydajności.

Mimo dużego zapotrzebowania na rośliny przemysłowe, które oddawna dawało się odczuwać w Polsce, stosunkowo pomyślne warunki rozwoju ich uprawy powstały dopiero po 1945 r.

Burak cukrowy

Wśród roślin przemysłowych burak cukrowy zajmuje największy obszar ziemi ornej, t.j. w 1947 r. 1,73% /rzepak 0,34%, len 0,28%/ a w 1953 r. 2,44% ziemi ornej, /rzepak 0,48%, len 0,78%, konopie 0,12%/.

Uprawa buraka cukrowego w 1947 r. w stosunku do okresu przedwojennego /przyjmując okres przedwojenny za 100%/ zajmowała obszar o 16% mniejszy, obniżyły się również plony z ha.

W 1947 r. burak cukrowy zajmował największe powierzchnie w woj.: wrocławskim, opolskim, poznańskim i bydgoskim. O takim rozmieszczeniu zdecydowały nie tylko warunki przyrodnicze ale także wyższy poziom agrotechniki i mechanizacji rolnictwa. Tak np. w poznańskim gdzie gleby nie stwarzały najlepszych warunków dla uprawy buraka cukrowego, obszary uprawy były znaczne. W lubelskim natomiast mimo bardziej sprzyjających warunków przyrodniczych uprawa buraka cukrowego nie odgrywała tak wielkiej roli. Podobny procent ziemi ornej jak w lubelskim zajmo-

6/ W. Dąbrowski. Przemysł ziemniaczany w planowej gospodarce rolnej.

7/ K. Moldenhawer. Uprawa i hodowla roślin oleistych. Pcznań 1948.

wał burak cukrowy w rzeszowskim, kieleckim, łódzkim, katowickim, zielonogórskim i olsztyńskim. W olsztyńskim na znaczny obszar uprawy buraka cukrowego nie wpłynęły gleby ani ilość cukrowni lecz duża ilość P.G.R.-ów, dysponujących odpowiednim parkiem maszynowym. Najmniej buraków cukrowych uprawiano w białostockim i koszalińskim co było niewątpliwie związane ze stanem zagospodarowania oraz warunkami przyrodniczymi i w krakowskim na skutek dużego rozdrobnienia gospodarstw chłopskich.

Areał uprawy buraków cukrowych wzrastał od 1947 do 1954 r. prawie równomiernie /wykres Nr 1/. Przez cały ten okres najszybszy wzrost areału wykazywały województwa: wrocławskie, opolskie, bydgoskie, poznańskie i gdańskie, natomiast w innych województwach wzrost areału był powolny a w lubelskim mimo bardzo dobrych warunków przyrodniczych nawet bardzo powolny /od 1952 r. zaznacza się nawet niewielki spadek/. Ogólny wzrost areału uprawy buraka cukrowego w Polsce, jak już wspomniano w poprzednim rozdziale, był uwarunkowany wieloma czynnikami. Zasadniczym powodem było powiększenie gospodarstw chłopskich przez parcelację majątków obszarniczych. Duży wpływ na zwiększenie uprawy buraka cukrowego wywarła akoja kontraktacyjna oraz podwyżka cen za dostarczony surowiec. Do umowy plantacyjnej w 1948/49 r. wprowadzono zmianę wyrażającą się w zwiększeniu zapłaty do 3,4 kg względnie 3,7 kg cukru za 1 kwintal pod warunkiem przekroczenia minimalnej umownej ilości dostawy - zamiast 3 kg, względnie 3,3 kg cukru jak było w 1947/48 r.. Podwyższenie zapłaty za 1 kwintal buraka cukrowego z 2 kg w 1945 r. do 3,7 kg cukru w 1948 r. wpłynęło poważnie na rozwój uprawy. Najwięcej buraka cukrowego uprawiały gospodarstwa małe i średnie. Struktura zasiewów buraka cukrowego w latach 1947-1950 przedstawiona jest w tabelicy Nr 9.

W latach 1947-1950 wzrastał procent plantatorów w gospodarstwach małych i średnich /z 92,3% do 96,8%/. W tym samym okresie zmalał procent plantatorów w gospodarstwach dużych i P.G.R.-ach. Procentowy wzrost ilości plantatorów w latach 1947-1950 /100-106-139-150/ wyprzedził dość znacznie procentowy wzrost areалу plantacyjnego /100-107-124-133/ wskutek czego średni areal przypadający na jednego plantatora zmniejszył się w skali krajowej z 0,41 ha w roku 1947 i 1948, do 0,36 ha w 1949^B.

Struktura zasiewów buraka cukrowego w latach
1947 - 1950

Tablica Nr 8

Wielkość i charakter gospodarstw	1947		1948		1949		1950	
	Ilość plant. w tys.	%	Ilość	%	Ilość	%	Ilość	%
Gosp. indywidualne do 5 ha	209	40	221	40	335	48	382	46
5-15 ha	269	52	293	55	354	48	411	50
pow. 15 ha	33	6	24	4	21	3	24	3
P.G.R.	2	0	2	0	2		3	
Spółdz.prod.	-	-	-	-	200	0,4	491	0,5
Ogółem:	514	100	554	100	714	100	822	100
Wskaźnik wzrostu liczby plantatorów	100	x	106	x	139	x	150	x

według danych Gazety Cukrowniczej z 1956 r. Nr 1 - 12.

B/ Gazeta Cukrownicza 1948, Nr VIII.

Niski odsetek uprawy buraka cukrowego w dużych gospodarstwach, P.G.R.-ach i Spółdzielniach Produkcyjnych był spowodowany brakiem rąk do pracy, przy nienadążającej za potrzebami rolnictwa mechanizacji. Powierzchnia uprawy buraka cukrowego w 1954 r. wzrosła /przyjmując 1947 r. za 100%/ do 199% lecz plony z ha wzrosły tylko do 110%. Wzrost powierzchni uprawy buraka cukrowego w latach 1947-1954 był prawie równomierny /wykres Nr 1/ natomiast wzrost plonów z ha uległ znacznym wahaniom w poszczególnych latach. Plony buraka cukrowego kształtowały się w poszczególnych latach na obszarze Polski zależnie od warunków klimatycznych. Mimo wprowadzenia w 1951 r.^{9/} planu rozdziału upraw według poszczególnych odmian buraka cukrowego, zgodnie z warunkami przyrodniczymi opartymi na odpowiednich badaniach, nie osiągnięto plonu z 1950 r., czego powodem między innymi była posucha /szczególnie mało opadów było na Lubelszczyźnie/. W 1952 i 53 r. plony buraka wzrosły w stosunku do 1951 r. średnio o 31 kwintali przy przeciętnych warunkach klimatycznych, dzięki dobrej pracy personelu instruktorskiego i zwiększeniu przydziału nawozów sztucznych indywidualnym gospodarstwom chłopskim. Powodem niskich plonów buraka cukrowego między innymi był fakt, że chłopci kontraktujący buraki cukrowe uzyskany nawóz sztuczny przeznaczali pod inne rośliny, a tym samym burak był pozbawiony odpowiedniej ilości składników pokarmowych koniecznych do wydania dobrego plonu. Niższy plon buraków cukrowych w 1954 r. był spowodowany posuchą.

Podobnie jak kształtowały się średnie plony buraka dla obszaru całej Polski tak samo kształtowały się plony w granicach poszczególnych województw.

^{9/} Gazeta Cukrownicza 1950 r. s.111.

Wzrost areału uprawy buraka cukrowego w latach 1947-1954 kształtował się pomyślnie lecz wzrost wydajności był niezadawalający.

Ogólnie biorąc areał uprawy buraka cukrowego od 1947 r. do 1954 r. wzrastał dość równomiernie, lecz w poszczególnych woj. występowały pewne wahania /mapka Nr 1, 2, 3/. W roku 1954 najintensywniej burak cukrowy był uprawiany w zachodniej części Polski, głównie w rejonie dolnośląskim i poznańsko-kujawskim. W znacznie mniejszym stopniu zaznaczyły się w uprawie rejony: lubelski, pyrzycki i żuławski.

Rzepak i rzepik

Przed 1939 r. tłuszcze zwierzęce pochodzenia krajowego pokrywały w znacznej części zapotrzebowanie dla celów spożywczych i przemysłowych, tylko niewielka część pokrywana była drogą produkcji z nasion oleistych i importu olejów roślinnych.

Obecnie istnieje duże zapotrzebowanie na oleje roślinne, które powinno być pokryte przez produkcję pochodzenia krajowego.

W Polsce z roślin oleistych uprawiane są: rzepak i rzepik, len oleisty, mak, gorczyca biała, konopie i knianka^{10/}. W okresie powojennym najbardziej rozpowszechnioną jest uprawa rzepaku i rzepiku rozrzucona po kraju, niezależnie od warunków przyrodniczych i ekonomicznych /mapka Nr 4/ i zajmująca niski procent ziemi ornej. W 1948 r. największy odsetek ziemi ornej zajmował rzepak w zachodnich województwach /szczecińskie i wrocławskie/ najniższy zaś w woj. białostockim, rzeszowskim i krakowskim.

^{10/} K.Moldenhawer. Wiadomości Korespondenta Rolnego G.U.S-u V, 1948 r. Nr 5 Rośliny oleiste i ich znaczenie w P o l s c e

W woj. szczecińskim w 1949 r. w stosunku do 1948 i 1950 r. areał uprawy rzepaku znacząco się zmniejszył^{11/}. Największy odsetek ziemi ornej w 1950 r. rzepak zajmował w gdańskim i szczecińskim /powyżej 1,8%/ oraz w koszalińskim, wrocławskim i olsztyńskim /od 1,4% do 1,8%/.

Najniższy odsetek ziemi ornej w 1950 r. rzepak i rzepik zajmował w krakowskim i rzeszowskim. Od 1947 do 1950 r. powierzchnia uprawy rzepaków wzrosła szybko /wykres Nr 1/ mimo, że warunki atmosferyczne spowodowały znaczne zniszczenie w oziminach w 1947 r.^{12/} /Tablica Nr 9/. Szkody te wynikły na skutek silnych mrozów przy braku pokrywy śnieżnej lub przy jej nadmiarze^{13/}.

Tablica Nr 9 Zniszczenie zasiewów rzepaku ozimego w 1947 r.

Lp.	Województwo	% zaoranej powierzchni rzepaku	Lp.	Województwo	% zaoranej powierzchni rzepaku
	Polska	61,8			
1.	warszawskie	62,5	8.	pomorskie	68,9
2.	łódzkie	54,4	9.	szczecińskie	73,6
3.	kieleckie	55,7	10.	poznańskie	70,3
4.	lubelskie	53,7	11.	wrocławskie	63,5
5.	białostockie	63,6	12.	śląskie	33,0
6.	olsztyńskie	68,0	13.	krakowskie	64,5
7.	gdańskie	55,3	14.	rzeszowskie	92,2

według danych Wiadomości Korespondenta Rolnego GUS VI 1947

Dla uniknięcia zmniejszenia obsiewów rzepaku i rzepiku na wiosnę 1947 roku Wydział Przemysłowo-Rolny "Spo-

11/ Dane G.U.S-u /Dane te w tym wypadku są zanizone/

12/ Wiadomości Korespondenta Rolnego G.U.S-u VI, 1947 r. s. 9

13/ Dane ze sprawozdań korespondentów rolnych G.U.S-u.

zem" przystąpił dodatkowo do kontraktacji rzepaku jarego. Rzepak najłatwiej wymarza na glebach słabych /zimnych/ co możemy stwierdzić w tablicy Nr 9. W rzeszowskim wymarzło w r. 1947 92,2% zasianej powierzchni /gleby słabe, zimne/ natomiast w lubelskim e podobnych warunkach klimatycznych leoz o dobrych glebach /ciepłych/ uległo wymarzeniu tylko 53,7% zasianej powierzchni rzepaku.

Największy areal uprawny osiągnął rzepak w 1950 r. Począwszy od 1950 r. uprawa rzepaku i rzepiku skoncentrowała się w PGR-ach zachodniej części Polski /por.mapki Nr 5 i 6/. Skoncentrowanie to było między innymi wynikiem nie zakontraktowania dostatecznego arealu rzepaku w 1951 r. przez gospodarstwa indywidualne. Duży odsetek arealu zakontraktowanego rzepaku w 1951 r. nie został obsiany w wyniku czego areal uprawy rzepaku w 1951 r. obniżył się znacznie w stosunku do 1950 r. /wykres Nr 1/. Przyczyną złych wyników na odcinku kontraktacji był fakt przyjęcia kontraktacji rzepaku przez aparat przemysłu cukrowniczego. Wzrost arealu rzepaku /wykres Nr 1/ w 1952r. osiągnięto drogą wysokich premii wypłacanych pracownikom kontraktującym aparatu kontraktacyjnego.

Wypłacone premie uzależniono od wykonania planu kontraktacji zarówno buraka cukrowego jak i rzepaku^{14/}. Uprawa rzepaku w 1953 i 1954 r. uległa bardzo małym zmianom. Na zmniejszenie się arealu rzepaku w 1953 i 1954 r. wpłynęła wyższa rentowność uprawy innych roślin przemysłowych jak tytoniu, chmielu i buraka cukrowego. Dla pokrycia obecnego zapotrzebowania na surowce przemysłu olejarskiego należałoby zwiększyć uprawę roślin oleistych do 250 tys. ha. W 1954 r. areal uprawy rzepaku był o 110 tys. ha niższy i zajmował tylko 142.236 ha. Granica optymalna

^{14/} K. Moldenhawer "Uprawa i hodowla roślin oleistych"
Poznań 1948 r. s.7

rozwoju upraw olejnych oceniona została na 450 tys. ha^{15/}.
Areał uprawy rzepaku w latach 1947-1950 wzrastał szybciej niż plon z ha. W 1950 r. gdy uprawa rzepaku osiągnęła największą w okresie od 1947-1954 r. powierzchnię, plony obniżyły się o 0,7 kwintala /tablica Nr 14/. W 1951 r. obniżyły się na skutek długotrwałej posuchy o 1,4 kwintala z 1 ha. W 1952 r. plony obniżyły się jeszcze dalej i dopiero od 1953 r. zaczęły z powrotem wzrastać, jednak nie osiągnęły wysokości z 1948 r.

Uprawa rzepaku i rzepiku skoncentrowana jest obecnie w zachodniej części Polski na co wpłynęły warunki klimatyczne i społeczno-ekonomiczne /mapka Nr 6/

Rośliny włókniste

Polska w okresie przedwojennym produkowała około 70.000 ton włókna lnianego i konopnego z czego przemysł krajowy przerabiał 12.000 ton, eksportowano około 20.000 ton a resztę przerabiała wieś na własne potrzeby. Areał upraw tych roślin wzrastał i w 1939 r. osiągnął 186.000 ha. Jednak możliwości uprawy roślin włóknistych nie mogły być w pełni wykorzystane ponieważ przemysł krajowy nie mógł przerobić produkowanego już wówczas surowca a eksport nie zawsze był możliwy.

Zwiększona chłonność uspołecznionego przemysłu po wojnie spowodowała, że z kraju odczuwającego przed wojną trudności eksportu nadwyżek włókna staliśmy się krajem importującym.

Zagadnienie produkcji krajowych surowców włókienniczych nabrało dużego znaczenia. Roszarnie poniemieckie znajdujące się na Ziemiach Odzyskanych odegrały tu decydującą rolę.

^{15/} Gazeta Cukrownicza 1951 r. Nr 5 s.112.

Produkcja rolnicza jest za pomocą systemu kontraktacji coraz bardziej związana z przemysłem włókienniczym. Miejsce przemysłu chałupniczego i eksportu surowca przed 1939 r. zajmuje przemysł państwowy.

Len w 1947 r. zajmował największy areal w woj. białostockim oraz we wrocławskim i opolskim /mapka Nr 7/. W tych województwach warunki przyrodnicze sprzyjają uprawie lnu. W województwach śląskich istnieje ponadto wielkie skupienie roszarni. W woj. szczecińskim mimo sprzyjających warunków przyrodniczych len nie był uprawiany. Powodem był brak rąk do pracy. Uprawa lnu w latach od 1947 do 1951 wzrastała na obszarze całej Polski z tym, że największe nasilenie uprawy występowało w północno-wschodnich i południowo-zachodnich województwach Polski /por. mapki Nr 7 i 8/. Do takiego rozmieszczenia uprawy przyczyniły się warunki przyrodnicze oraz tradycje uprawy lnu wśród ludności tych obszarów. Szczególnie duży wzrost areалу uprawy roślin włóknistych nastąpił w gospodarstwach indywidualnych, których udział w 1950 r. w ogólnej uprawie wynosi 95%. Krajowa produkcja włókna lnu i konopi pokrywała w 1947 r. ponad 50% zapotrzebowania przemysłu a od 1948 r. zapewniono prawie pełne pokrycie zapotrzebowania, zmniejszając import włókna do niezbędnej ilości wysokich gatunków włókna długiego.

Wzrost uprawy roślin włóknistych był spowodowany wprowadzeniem w 1946 r. na szerszą skalę kontraktacji słomy lnu i konopi, w 1948 r. włókna lnianego a później także i konopnego wyprawionego sposobem chałupniczym. W tym okresie chłopci ochętnie kontraktowali len gdyż uzyskiwali za włókno i nasienie korzystne oceny i za pewną część surowca mogli otrzymać wyroby włókiennicze, których brak było na rynku.

Od 1952 do 1954 r. zaznaczył się spadek w uprawie lnu /wykres Nr 1/. Największy spadek zauważa się w woj.

wrocławskim i opolskim//tablica Nr 15 i mapki Nr 8 i 9/ a w 1953 i 1954 r. mimo najbardziej sprzyjających warunków przyrodniczych w białostockim. Na zmniejszenie się areалу uprawy lnu w białostockim wpłynęła, niewątpliwie bardziej rentowna uprawa tytoniu. Można przypuszczać, że zwiększenie areалу tytoniu od 1931 r. na Dolnym Śląsku również wpłynęło na zmniejszenie areалу uprawy lnu.

Uprawa lnu w P.G.R-ach i Spółdzielniach Produkcyjnych rozwijała się bardzo powoli, ponieważ jest ona wciąż w małym stopniu zmechanizowana a w gospodarce uspołecznionej brak jest rąk do pracy. Jakkolwiek uprawa lnu wzrosła w 1951 r. /przyjmują 1947 r. za 100%/ do 460% a w 1954 r. utrzymała się na poziomie 326% /wykres Nr 1 i tablica Nr 15/ to wydajność z ha pozostała daleko w tyle. Stosunek wydajności z hektara nasienia do włókna nie uległ w poszczególnych województwach większym zmianom np. w 1950 r. w białostockim wydajność włókna wynosiła 62% a nasienia 38% /ogólnego plonu z ha/ w tym samym roku w bydgoskim o znacznie zasobniejszej w składniki pokarmowe glebie lecz mniej wilgotnym klimacie wydajność włókna wynosiła 60% a nasienia 40%. W 1947 r. uprawa konopi koncentrowała się w woj.lubelskim i rzeszowskim; w innych województwach zajmowała bardzo mały procent ziemi ornej /mapka Nr 10/.

Mały odsetek ziemi ornej zajmowała uprawa konopi w gdańskim a szczególnie na Żuławach, gdzie warunki glebowe dla uprawy konopi są bardzo korzystne. Od 1948 r. uprawa konopi na Żuławach szybko wzrastała i w latach 1949, 50 i 51 zajęła podobnie jak na Lubelszczyźnie około 0,23% ziemi ornej /mapka Nr 11/. Mimo dobrych warunków przyrodniczych w opolskim i wrocławskim uprawa konopi rozwijała się tam bardzo słabo. Największy rozwój uprawy konopi został osiągnięty w 1951 r. podobnie jak i lnu. W następnych dwu latach areal uprawy konopi

zmniejszył się znacznie szybciej niż areał lnu /wykres Nr 1/. Zmniejszenie uprawy konopi było spowodowane niską ceną surowca w stosunku do ceny jaką osiągnięto za tytoń. Powierzchnia uprawy konopi w 1952 i 1953 znowu znacznie się zmniejszyła. W 1954 r. zaznaczył się ponownie wzrost powierzchni uprawy, nie osiągając jednak poziomu z 1951 r. /por. mapki Nr 11 i 12/.

Uprawa konopi od 1949 r. najbardziej rozpowszechniła się na Żuławach Wiślanych. Konopie uważa się za roślinę najlepiej oczyszczającą ziemię od chwastów, osuszającą, nadającą się do uprawy na polach irygacyjnych przy cukrowniach, które do niedawna nie były zupełnie wykorzystane.

W latach 1947-1954 uprawa konopi osiągnęła dwa razy większy obszar niż w 1938 r. Plony konopi wzrosły minimalnie. Plony nasienia wahały się w granicach plonów z 1939 r. natomiast wydajność włókna wzrosła w 1951 r. o 1,2 g czyli o jedną trzecią plonów z 1939 r.

Tytoń

Ze względu na warunki klimatyczne uprawiane są w Polsce głównie niższe i średnie gatunki, których zbiory przy odpowiedniej kulturze uprawy mogą zaspokoić potrzeby rynku krajowego. Rozwój uprawy tytoniu daje możliwość zatrudnienia większej ilości robotników a szczególnie chłopów.

W 1938 r. uprawa tytoniu zajmowała w Polsce 3 502 ha^{16/} z czego 1 095 ha skupione było w lubelskim i 731 ha w krakowskim. W gdańskim, bydgoskim i szczecińskim uprawa tytoniu wahała się w granicach 400 ha. W 1947 r.

16/ Rocznik Statystyczny 1947 r.

uprawa tytoniu zajmowała 10 043 ha /dane C.Z.P.T./ czyli wzrosła trzykrotnie.

Tytoń nie jest uprawiany w całej Polsce lecz tylko na terenach najbardziej odpowiadających jego wymaganiom. Uprawa tytoniu jest koncesjonowana.

Tablica Nr 10 Powierzchnia uprawy tytoniu w Polsce

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954
Powierzchnia w ha	11403	13969	13380	12549	20619	21747	21572	27768
% w stosunku do 1938 r.	325	399	369	359	588	620	615	794
% w stosunku do 1947 r.	100	122	117	110	180	190	189	243

według danych C.Z.P.T.

Uprawa tytoniu prowadzona jest przez Z.U.T.P. w Lublinie, Krakowie-Czyżynach, Elku, Grudziądzu i Wodzisławiu.

Największy areal uprawy w 1947 i 1948 r. zajmował rejon lubelski, krakowski zaś był na drugim miejscu /mapka Nr 13/.

Od 1949 r. na pierwsze miejsce pod względem obszaru wysunął się rejon krakowski a lubelski zajął drugie /por.mapki Nr 13 14, 15/. Decydujący wpływ na zmiany jakie zaszły w uprawie tytoniu w rejonie lubelskim i krakowskim miały stosunki demograficzne. W lubelskim na 100 ha użytków rolnych przypadło 109 osób a w krakowskim 178 osób^{17/} /dane te nie odnoszą się do obszaru całego województwa a tylko do powiatów, w których jest prowadzona uprawa tytoniu/.

^{17/} Wiadomości dla służby plant.przem.tytoniowego s.162 W-wa XII, 1954 r. Nr 3.

Największy rozwój uprawy tytoniu nastąpił w rejonie mazurskim /wykres Nr 3/. W rejonie lubelskim co roku nowe powiaty przystępowały do uprawy tytoniu. W powiatach zamajskim i krasnostawskim w 1954 r. uprawa tytoniu zajmowała 42% ogólnej powierzchni uprawy tytoniu rejonu lubelskiego. Najmniejsze powierzchnie w tym rejonie zajmuje tytoń w powiatach: Radzyń, Włodawa i Hrubieszów. Zaznaczyć należy, że w pow. hrubieszowskim warunki przyrodnicze dla uprawy tytoniu są sprzyjające a niski areal uprawy tytoniu był spowodowany brakiem rąk do pracy. Dla przykładu podam, że liczba dni pracy średnio na 1 ha wynosi przy uprawie zbóż 23-32, rzepaku 33, ziemniaków 66, lnu /na włókno/ 160, lnu /na słomę/ 110, buraków cukrowych 140, a tytoniu około 600^{18/}. W woj. lubelskim tytoń uprawiają przede wszystkim małe gospodarstwa. Gospodarstwa do 3 ha w 1954 r. uprawiały około 58% powierzchni zakontraktowanego tytoniu, gospodarstwa od 3 - 5 ha 32%, na gospodarstwa powyżej 5 ha przypadało tylko 10%^{19/}.

W rejonie lubelskim uprawiane są tytoń papierosowy i cygarowy. Rejon mazurski charakteryzuje się szybkim rozwojem powierzchni uprawy tytoniu lecz intensywność uprawy jest mała. W rejonie mazurskim największy odsetek ziemi ornej zajmował tytoń w powiecie augustowskim. W grudziądzkim rejonie uprawy tytoniu zaznaczył się stały wzrost areалу. Ulegał on wahaniom i w 1954 r. zajmował mniejszy areal niż w 1950 r., jednak w stosunku do 1947 r. wzrósł o 73%. Największe nasilenie uprawy tytoniu miało miejsce w powiatach: Kwidzyna, Grudziądz, Chełmno, Brodnica, lecz ulegało ono zmianom. W 1950 r. wprowadzono uprawę tytoniu w powiecie gdańskim lecz później została ona zlikwidowana. Uprawa tytoniu w rejonie krakowskim była

18/ Nowe Rolnictwo, Nr 10, 1953 r. Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, Nr 1-2, 1954 r. s.79

19/ Zagadnienia Ekonomiki Rolnej, Nr 1-2, 1954 r. s.79

skoncentrowana w powiatach: pińczowskim, miechowskim, buskim i jędrzejowskim. Uprawiano tam 87%, a w pozostałych powiatach 12% ogólnej powierzchni uprawy tytoniu w tym rejonie. W 1949 r. rozpoczęto uprawę tytoniu w woj. opalskim i wrocławskim, lecz mimo odpowiednich warunków przyrodniczych nie zajęła ona znaczących obszarów. W 1953 r. i 1954 r. były próby uprawy tytoniu w zielonogórskim. W tych ostatnich województwach mimo sprzyjających warunków przyrodniczych uprawa tytoniu nie rozwinęła się na większą skalę z braku rąk do pracy.

Do szybkiego rozwoju uprawy tytoniu przyczyniły się zmiany w cenach surowca oraz przydziały materiałów budowlanych jak również węgla, które chłopcy mogli nabywać przy kontraktacji tytoniu, a których nie mogli nabywać na wolnym rynku. W 1949 r. zostały podwyższone ceny na tytoń^{20/}. Podwyżka cen miała za zadanie podniesienie jakości surowca krajowego i zwiększenie arealu uprawy tytoniu. Podwyższono ceny na wyższe klasy tytoniu, co ilustruje tablica Nr 11.

Tablica Nr 11^{21/} Porównanie cen taryfowych tytoniu ze zbiorów 1948-1949 r.

Klasa		Orientalne		Hercegowina		Virginia		Hawanna		Kentucky	
		1948	1949	1948	1949	1948	1949	1948	1949	1948	1949
I	Cena za 1	660	8625	550	713	484	621	286	391	176	230
II	kg z sorto-	462	598	385	506	330	425,5	209	264	132	172
III	wa-	308	385	264	330	220	286	140	170	50	50

^{20/} Rozporządzenie Ministra Przemysłu Rolnego i Spożywczego 1949 r.

^{21/} Wiadomości Tytoniowe, Nr 3, 4, 5, 1949 r. s.4

Plony z 1 ha tytoniu w 1947r. były wyższe od plonów w 1948 r. i 1949^{22/}. Zmiana cen na surowiec tytoniowy w 1949 r. wpłynęła dodatnio na wzrost plonu z 1 ha. W okresie powojennym żadna roślina w Polsce nie była otoczona tak wielką opieką instruktorską jak tytoń, co również przyczyniło się do rozszerzenia się uprawy. Możliwości uprawy tytoniu jednak nie zostały jeszcze w pełni wykorzystane a zapotrzebowanie na surowiec nie jest jeszcze pokryte przez krajową produkcję.

Ziemniak

Po wyzwoleniu głównymi producentami ziemniaka były drobne gospodarstwa ochłopskie, podobnie jak i przed 1939 r. Ziemniak służył nie tylko do konsumpcji bezpośredniej, lecz część zbiorów była dalej przetwarzana przez przemysł ziemniaczany. Przemysł ten ohoło mieć zapewnioną bazę surowcową, jak inne przemysły spożywcze, przystąpił do kontraktacji ziemniaka przemysłowego. W 1950 r. gospodarstwa do 5 ha ziemi ornej zawarły umowy na 21,1%, gosp. o obszarze 5 - 10 ha na 40,3%, gosp. o obszarze 10 - 20 ha na 19,8%, gosp. o obszarze 20 - 50, 4,2%, oraz gosp. o obszarze wyżej 50 ha na 14,6% ogólnej powierzchni ziemniaka przemysłowego^{23/}. Rozmieszczenie uprawy ziemniaka w okresie przed 1939 r. różniło się od rozmieszczenia po wyzwoleniu. W 1938 r. poza Śląskiem intensywna uprawa ziemniaka występowała w krakowskim, łódzkim, poznańskim /i zielonogórskim/ oraz w szczeolińskim /i koszalińskim/. Po wyzwoleniu tylko w łódzkim i białostockim powierzchnia uprawy ziemniaka utrzymała się na poziomie z 1938r., we wszystkich pozostałych województwach zaszczął się spadek arealu. Szczególnie duży spadek powierzchni ziemniaka wystąpił we wroc-

22/ C.Z.P.T.

23/ Przemysł Rolny i Spożywczy, Nr 10 1950 r.

ławekim, zielonogórskim, szczecińskim, koszalińskim i opolskim. Zmniejszenie się arealów uprawy ziemniaka w zachodnich województwach Polski było spowodowane brakiem rąk do pracy. Od 1947 r. do 1950 r. intensywność uprawy ziemniaka wzrastała /tabl. Nr 17/. W tym okresie najwyższy wzrost osiągnięto w woj. zielonogórskim, natomiast w białostockim w tym okresie zaznaczył się spadek. Najintensywniejsza uprawa ziemniaka w latach 1947 - 1950 występowała w katowickim, łódzkim, kieleckim, krakowskim i warszawskim /por. mapki Nr 16 i 17/. Na takie rozmieszczenie obszarów intensywnej uprawy ziemniaka decydująco wpłynęły gleby i duże zapotrzebowanie na ziemniaki przez robotników przemysłowych skupiających się w tych obszarach. Od 1950 r. do 1953 r. areal uprawy ziemniaka zmniejszał się, wynikało to z ogólnego zahamowania rozwoju rolnictwa. Największy spadek arealów w 1951 r. zaznaczył się w białostockim i koszalińskim. Zmniejszenie uprawy ziemniaka w 1951 r. wystąpiło również w województwach o najintensywniejszej jego uprawie. Rozmieszczenie intensywnej uprawy ziemniaka nadal było związane ze słabymi glebami i gęstością zaludnienia. W 1954 r. nastąpił wzrost arealów uprawy ziemniaka. Zaznaczył się on szczególnie w białostockim, wrocławskim i koszalińskim. Ogólnie biorąc areal uprawy ziemniaka wzrósł w stosunku do 1947 r. o 49%. W 1948 r. areal uprawy ziemniaka wzrósł o 14% a w 1954 r. o 35% w stosunku do lat poprzedzających. Do wzrostu powierzchni w pewnym stopniu przyczyniła się kontrakcja ziemniaków przemysłowych. Średnie plony z okresu 1947-1954 r. w stosunku do plonów z 1938 r. obniżyły się średnio o 9 kwintali z 1 ha. W zależności od stanu opadów plony były wyższe lub niższe od plonów w 1938 r. W okresie powojennym najwyższe plony osiągnięto w 1950 r. /sprzyjające warunki opadowe/ a najniższe w 1951 r. /długotrwała posucha/. Tablica Nr 12 przedstawia najniższe i najwyższe plony ziemniaka

ków w poszczególnych latach i województwach.

Tablica Nr 12 Najniższe i najwyższe plony ziemniaka

Rok	Województwo	Najniższe plony w kraju z 1 ha w q.	Rok	Województwo	Najwyższe plony w kraju z 1 ha w q.
1938	krakowskie	102	1938	lubelskie	135
1948	"	71	1948	szczecińskie	130
1949	wrocławskie	91	1949	warszawskie	138
1950	białostockie	122	1950	bydgoskie	155
1951	krakowskie	82	1951	poznańskie	122
1952	kieleckie	109	1952	"	139
1953	katowickie	87	1953	szczecińskie	121

według danych GUS i Rocznika Statystycznego 1947 r.

Na obszarze Polski duży wpływ na plony ziemniaków mają opady. Z tablicy Nr 12 widzimy, że najniższe plony uzyskane w 1950 r. /przy sprzyjających warunkach opadowych/ równają się najwyższemu plonom z 1951 r. /w wyniku długotrwałej posuchy/. W Polsce sprzyjające warunki dla uprawy ziemniaka istnieją między innymi na Pomorzu Zachodnim, lecz do obecnej chwili nie są one należycie wykorzystane. Uprawa ziemniaków na Pomorzu Zachodnim może dać plony, których wartość mogłaby znacznie przewyższyć wartość plonów buraka cukrowego lub rzepaku nie mówiąc już o zbożach. Ponadto na Pomorzu Zachodnim ziemniak nie ulega tak zwanemu wyradzaniu jak to ma miejsce w środkowej Polsce.

W latach 1947-1954 uprawa ziemniaka wzrosła o 49% /w stosunku do 1947 r./. Intensywna uprawa skoncentrowała się głównie w woj. katowickim, południowo-zachodniej części krakowskiego, łódzkiego, kieleckiego, w południowej części warszawskiego, północnej części lubelskiego oraz w północnej części opelskiego i wschodniej części

poznańskiego /mapka Nr 18/. Po 1946 r. uprawa ziemniaka w zachodnich i północnych województwach Polski zajmowała mały areal /do 12%/ ziemi ornej.

W 1949 i 1950 r. areal uprawy ziemniaka w tych województwach wzrósł do 16%, zaś od 1950 do 1953 r. ponownie się zmniejszył przy czym areal w innych województwach nie powiększył się. Od 1954 r. areal uprawy ziemniaka wzrósł w woj. wrocławskim, koszalińskim i białostockim. W pozostałych województwach w latach 1953-1954 areal uprawy ziemniaka nie ulegał większym zmianom.

R e j o n i z a c j a u p r a w r o ś l i n p r z e m y ś l o w y c h

Poszczególne części Polski zróżnicowane pod względem fizjograficznym różnią się także wysokością kultury rolnej i stopniem zagospodarowania. Wydzielone w dalszej części rejonu zespołów upraw roślin przemysłowych są więc, między innymi, wynikiem tych różnic.

W okresie 1947-1954 r. /jak stwierdzono w poprzednim rozdziale/ dokonywały się poważne zmiany w rozmieszczeniu upraw roślin przemysłowych. Rezultatem tych zmian spowodowanych działaniem czynników przyrodniczych i ekonomicznych było ukształtowanie się pewnych rejonów upraw roślin przemysłowych /w typowych zespołach/.

Analizując mapkę rozmieszczenia typowych zespołów upraw roślin przemysłowych /mapka Nr 19/ na tle warunków przyrodniczych i społeczno-gospodarczych wydzielono rejonu uprawy zespołów roślin przemysłowych. Ogółem istnieje trzynaście następujących rejonów uprawy zespołów roślin przemysłowych;

I. Północno-Wschodni, obejmujący woj. białostockie oraz powiaty: piski i szczytnowski z woj. olsztyńskiego, ostrołęcki, ostrowsko-mazowiecki, węgrowski i sokołowsko-podlaski z woj. warszawskiego. W rejonie tym

len jest rośliną najintensywniej uprawianą i zajmuje 2% ziemi uprawnej. Konopie - 0,3%, tytoń - 0,25% i ziemniaki - 17%. Intensywna uprawa ziemniaków występuje w południowej części rejonu. Rejon ukształtował się na skutek sprzyjającego wilgotnego klimatu dla uprawy lnu i tradycji uprawowych.

W rejonie tym wydzielono rejon 2-go stopnia. Wewnętrzne zróżnicowanie upraw jest wynikiem zróżnicowania gleb. Rejon 2-go stopnia zostały wydzielone na podstawie intensywności uprawy poszczególnych roślin /załącznik Nr 1 i mapka rejonów intensywniej uprawy roślin przemysłowych/.

- II. Lubelski - obejmuje woj. lubelskie, północną część rzeszowskiego oraz powiaty sandomierski i iłżecki z woj. kieleckiego. Najintensywniej jest uprawiany burak cukrowy, zajmuje 2,5% ziemi uprawnej. Znaczny obszar zajmuje tytoń - 1,5%, konopie - 0,5%, natomiast rzepak i len nie zajmują większych obszarów. Na intensywną uprawę buraka cukrowego, tytoniu i konopi wpłynęły bardzo dobre gleby - lessy, czarnosiemy i rędziny. W północnej części tego rejonu występują gleby gorsze - bielice, dlatego też w tej części rośliny przemysłowe występują mniej intensywnie. Rejon lubelski jest najsilniej zróżnicowany wewnętrznie w zakresie upraw przemysłowych /załącznik Nr 1/.

Warunki klimatyczne /długa i słoneczna jesień/ są specjalnie sprzyjające dla uprawy konopi na nasienie. Uprawa tytoniu zajmuje w lubelskim 1/3 powierzchni zajętej pod uprawę tej rośliny w Polsce.

- III. Miechowski - obejmuje północną część woj. krakowskiego i południową część woj. kieleckiego. Bardzo dobre gleby - rędziny i czarnosiemy spowodowały, że tytoń jest tu typową rośliną dominującą w uprawach i zajmu-

je 2,5% ziemi uprawnej /patrz zał. Nr 1/. Jest to drugi pod względem areału rejon uprawy tytoniu. Burak cukrowy zajmuje 1% ziemi uprawnej, intensywnie jest uprawiany tylko w powiecie pińczowskim i miechowskim. Ziemiak zajmuje 17% ziemi uprawnej.

IV. Południowy - obejmuje zachodnią część woj. rzeszowskiego i woj. krakowskie z wyjątkiem powiatu: dąbrowskiego, tarnowskiego, olkuskiego i miechowskiego oraz południowo-wschodnią część katowickiego. W tym rejonie są słabe gleby - bielice i piaski, w południowym pasie podgórskie i górskie. Na podgórzu wilgotny klimat sprzyja uprawie lnu, w zachodniej części zajmuje on ponad 1,6% ziemi uprawnej i do 1,0% w części wschodniej. Ziemiak zajmuje ponad 20 % ziemi uprawnej.

V. Dolnośląski - w którym typową rośliną dominującą w uprawach jest burak cukrowy. Do rejonu tego należy woj. wrocławskie, część woj. opolskiego a także południowa część woj. zielonogórskiego. W zachodniej i północnej części przeważają gleby bielicowe i piaszczyste, w południowej zaś poza glebami górnymi występują gleby dobre t.j. lessy, czarne ziemie, gliny i gleby brunatne. Burak cukrowy zajmuje jeden z większych obszarów uprawy w Polsce t.j. 4 - 5% powierzchni ziemi uprawnej w tym rejonie. Rzepak i rzepik 1,8%, len w południowo-zachodniej części zajmuje 1,8% a na pozostałym obszarze do 0,8% ziemi uprawnej. Areal zajęty pod uprawę konopi jest mały /0,3%/ i zajmuje północno-wschodnią część rejonu. Sprzyjający klimat i urodzajne gleby a także wysoki poziom mechanizacji wpłynęły na ukształtowanie się rejonu. Pod wpływem różnic klimatycznych i glebowych ukształtowały się rejon 2-go stopnia /załącznik Nr 1/ o podobnych cechach.

VI. Lubuski - obejmuje północną część woj. zielonogórskiego oraz zachodnią część poznańskiego. Gleby są naogół

słabe - bielice i brunatne. Klimat łagodny. Uprawą typową tego rejonu jest rzepak zajmujący 2% ziemi uprawnej, konopie zajmują 0,3%, znacznie mniejszy odsetek ziemi uprawnej. W rejonie tym uprawa rzepaku rozwinęła się na bazie gospodarki uspołecznionej.

VII. Wielkopolsko-Kujawski - obejmuje poza woj. poznańskim i bydgoskim powiat kutnowski z woj. łódzkiego. Mimo gębszych gleb w woj. poznańskim /bielice i gleby brunatne/ burak cukrowy zajmuje 4-5% ziemi uprawnej, co jest wynikiem wysokiej kultury rolnej, rzepak 0,8%, 1,6% konopie, których uprawa jest zlokalizowana w dolinie Noteci, na glebach bagiennych /0,3%. W północno-wschodniej części woj. bydgoskiego na glinach uprawiany jest tytoń. Rejony 2-go stopnia ukształtowały się /załącznik Nr 1/ na skutek zróżnicowania gleb.

VIII. Pyrzycki - obejmuje woj. szczecińskie z wyjątkiem powiatów północnych, a z włączeniem powiatów: gorzowsko-wielkopolskiego i strzelecko-krzeńskiego woj. zielonogórskiego.

Ukształtował się on w zasadzie na czarnych ziemiach pyrzyckich. Burak cukrowy zajmuje 5,5%, rzepak 2% ziemi uprawnej w tym rejonie. Konopie uprawiane są w powiecie pyrzyckim i w dolinie Noteci, zajmują jednak mały /0,3%/ areal. Na tym obszarze pomimo małej gęstości zaludnienia uprawiany jest duży odsetek roślin przemysłowych na co złożył się: duży stopień uspołecznienia w rolnictwie i w związku z tym mechanizacji rolnictwa.

IX. Zachodnio-Pomorski - obejmuje tereny woj. koszalińskiego jak również północne powiaty woj. szczecińskiego oraz zachodnie powiaty woj. gdańskiego. Rzepak jest rośliną typową dla tego rejonu, ponieważ

mamy sprzyjający klimat, oraz gleby na których burak cukrowy nie daje wysokich plonów. Duża ilość gospodarstw państwowych sprzyja również uprawie rzepaku. Uprawa rzepaku zajmuje 1,8% ziemi ornej, lnu /głównie na wybrzeżu/ 1,0% a ziemniaka 16% ziemi uprawnej w zachodniej części rejonu obejmującej tyłkę kartusko-kościerzynski rejon 2-go stopnia /załącznik Nr 1/.

X. Żuławski - obejmuje wschodnią część woj.gdańskiego. Burak cukrowy jest w tym rejonie dominującą rośliną przemysłową, zajmuje on 5,0% ziemi uprawnej, rzepak zajmuje 2% a konopie, które są uprawiane wyłącznie na włókna, gdyż nasienie nie dojrzewa - 0,6%. Ogólnie biorąc rośliny przemysłowe zajmują na Żuławach ponad 7% ziemi uprawnej co należy przypisać bardzo dobrym glebom /mady wiślane/.

XI. Warmiński - rzepakowo-lenny. Gleby bielicowe i gliniaste oraz sprzyjający klimat a także znaczny stopień uspołecznienia spowodowały, że rzepak stał się tu uprawą typową. Rzekpak zajmuje 2,0% ziemi uprawnej, len 1,0%. Mimo dogodnych warunków klimatycznych dla uprawy lnu zajmuje on mały areał skutkiem dużej pracochłonności tej uprawy. W rejonie tym jest bowiem małe siły roboczej a mechanizacja uprawy lnu postępuje bardzo powoli.

XII. Ciechanowski - obejmuje północną część woj.warszawskiego. Najintensywniej uprawiany jest burak cukrowy, zajmujący 4% ziemi uprawnej, rzepak 1,5% i ziemniaki 17%. Najbardziej intensywną uprawą ziemniaków cechują się powiaty: Mława i Sierpc.

W rejonie tym występują gleby gliniaste a poza tymi bielice, płaski i gleby brunatne. W zależności od tego zróżnicowania ukształtowały się rejonu 2-go stopnia /załącznik Nr 1/.

XIII. Środkowo-Polski rejon obejmuje woj. łódzkie, północną część kieleckiego, południową część warszawskiego i północną część katowickiego. Gleby tego rejonu są naogół słabe: bielice, gleby brunatne i piaszki.

Uprawiane są w tym rejonie jedynie ziemniaki, zajmujące ponad 20% ziemi uprawnej.

Najintensywniejsza uprawa ziemniaków występuje na Śląsku i koło Łodzi.

Rejon ten ukształtował się na skutek słabych gleb i dużego zapotrzebowania na ziemniaki między innymi przez ludność przemysłową Górnego Śląska.

Wydzielone rejonu intensywnej uprawy zespołów roślin przemysłowych ukształtowały się nie tylko pod wpływem warunków naturalnych lecz i społeczno-gospodarczych. Dla przykładu można porównać rejon lubelski i dolnośląski. Gleby w lubelskim są znacznie lepsze od gleb dolnośląskich, natomiast areał zajęty pod uprawę roślin przemysłowych jest o 50% mniejszy.

W rejonie dolnośląskim poważną rolę odegrał wyższy poziom mechanizacji. W obecnych warunkach ważnym czynnikiem rejonizacji jest kontraktoja, pozwalająca wprowadzić do pewnych obszarów nowe rośliny uprawne, których uprawa jest słuszna i celowa. Wprowadzenie nowych upraw w określonych rejonach nie zawsze spotyka się ze zrozumieniem rolników, dlatego też wymaga dłuższego czasu i usilnej pracy służby rolnej oraz odpowiedniej polityki gospodarczej.

Załącznik Nr 1.

Rejony I i II-go stop- nia ^{1/}	Kryteria wydzielenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaź- nik inten- syw. upraw ^{2/} przem.	Upra- wiane rośliny prze- mysł.	Wskaź- nik specja- lizacji ^{3/}	Uwagi
<u>I. Północno-Wschodni</u>	Gleby-bielice, piaski oraz gle- by torfowe, brun- natne szczyrki. Okres wegetacji około 160 dni. Początek robót polnych w pierw- szej dekadzie kwietnia. Opad 600-650 mm rocz- nie. Typowa uprawa - len				
<u>Lenne</u>					
1. Olecko-Piski		1.54	len	100	
2. Bielski		1.4	len	100	
<u>Lenno-konopne</u>					
3. Międzyrzecz- Łomżyńskie		2.08	len konopie	85 15	
4. Białostocki		2.69	len konopie	94 6	
<u>Lenno-tytoniowe</u>					
5. Suwalski		2.32	len tytoń	65 35	
<u>Lenno-tytoniowo- konopne</u>					
6. Grajewsko- Sokólski	3.00	len tytoń konopie	40 35 25		
<u>Lenne-/ziemia- czany/</u>					
7. Ostrowsko- Mazowiecki	1.47	len	100		
8. Białostocki	1.44	len	100		
<u>II. Lubelski</u>	Gleby-lessy, rędziny i czar- noziemy. Okres wegetacji 206 dni. Początek robót polnych - ostatnia deka-				
<u>Konopne</u>					
1. Lubaczów		0.3	konopie	100	
<u>Lniano-konopne</u>					
2. Biłgoraj	2.27	len konopie	64 36		

Uwagi: 1/ - oznaczenia 1/, 2/, 3/ na końcu tablic

Rejony I i II-go stop- nia	Kryteria wydzie- lenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaź- nik inten- syw. upraw przem.	Upra- wiane rośli- ny prze- mysł.	Wskaź- nik spe- cja- liza- cji	Uwagi
<u>Lniano-kon.rzepak.</u>	da marca. Opad				
3. Włodawa	około 600 mm. Typowa uprawa - burak cukrowy	1.25	len rzepak konopie	42 36 22	
<u>Buraczane</u>					
4. Przemyśl		3.0	burak c.	100.	
<u>Buraczano-konopne</u>					
5. Jarosław		5.58	burak c. konopie	93 7	
<u>Buraczano-tytoniowo- konopne</u>					
6. Przeworsk		8.2	burak c tytoń konopie	65 20 15	
7. Krasnystaw		3.58	burak c tytoń konopie	82 5 12	
8. Tomaszów Lub.		5.20	burak c tytoń konopie	80 1 19	
<u>Buraczano-kon.rzep.</u>					
9. Hrubieszów		5.67	burak c konopie rzepak	69 21 10	
<u>Buraczano-konopno- tytoniowo-lenne</u>					
10. Zamojski		17.24	burak c konopie len tytoń	69 14 9 8	
<u>Tytoniowo-konopne</u>					
11. Lubelsko- Chełmski		6.7	tytoń konopie	53 47	

Rejony I i II-go stopnia	Kryteria wydzie- lenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaź- nik in- tensyw. upraw przem.	Upra- wiane rośliny prze- mysł.	Wskaź- nik specja- liza- cji	Uwagi
<u>Lniane</u>					
12. Kolbuszowa		1.0	len	100	
12a Łuków		1.2	len	100	
<u>Konopno-tytoniowe</u>					
13. Nisko-Łańcut		2.2	konopie tytoń	53 47	
<u>Tytoniowo-konopne</u> /ziemniaczany/					
14. Sandomierz		1.1	tytoń konopie	70 30	Ziemn. 19,4% ziemi uprawn.
15. Lubartów		0.38	tytoń konopne	60 40	Ziemn. 18.7% ziemi uprawn.
<u>Tytoń-ziemniaczane</u>					
16. Iłża		0.3	tytoń	100	Ziemn. 16% zie mi upr.
17. Tarnobrzeg- Miel.		0.4	tytoń	100	Ziemn. 17% zie mi upr.
<u>III. Miechowski</u>	Gleby-rędziny				
<u>Buraczano-tytoniowe</u>	lessy i bielice.				
1. Miechowsko- Pincz.	Okres wegetacji 210-220 dni.	4.14	burak c. tytoń	75 25	
<u>Tytoń-ziemniaczane</u>	Początek robót polowych ostat- nia dekada mar- ca. Opad około 700 mm. Typowa uprawa-tytoń	0.3	tytoń	100	Ziemn. 19% zie mi upr.

Rejony I i II-go stop- nia	Kryteria wydzie- lenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaź- nik in- tensyw. upraw przem.	Upra- wiane rośliny prze- mysł.	Wskaź- nik specja- liza- cji	Uwagi
<u>IV. Południowo-Polski</u>	Gleby-bielice, brunatne /górskie				
<u>Lniane</u>	1 podgórskie/	1.2	len	100	
1. Sanok	Okres wegetacji	1.6	len	100	
2. Nowy Sącz	około 200 dni.	1.6	len	100	
3. Nowy Targ-Żyw.	Początek okresu wegetacji w				Ziemn. 20% ziemi upraw.
<u>Ziemniaczane</u>	pierwszej deka- dzie kwietnia.	18.0	ziem- niak	100	
4. Jasło	Opad 600-800 mm.	20.0	ziem- niak	100	
5. Śląski /połudn./	Typowa uprawa - len.				
<u>V. Dolnośląski</u>	Gleby-lessy, czarneziemy oraz				
<u>Rzepakowe</u>	bielice i piaski.				
1. Gliwice- Tarnowskie Góry	Długość okresu wegetacji 220	1.7	rzepak	100	
2. Żagań	dni. Początek	0.5	rzepak	100	
<u>Lniane</u>	robót polnych	1.2	len	100	
3. Gubin	druga dekada	2.2	len	100	
4. Jelenia Góra	marca.	1.8	len	100	
5. Bystrzyca	Opad wynosi	1.4	len	100	
6. Kozuchów	650 mm rocznie.				
<u>Rzepakowo-lniane</u>	Typowa uprawa - burak cukrowy.	2.9	rzepak len	50 50	
7. Żary					
<u>Buraczano-rzepa- kowo-lniane</u>					
8. Lubiąż		8.2	burak c. rzepak len	62 22 16	

Rejony I i II stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			Uwagi
		Wskaźnik intensyw. upraw. przem.	Uprawniane rośliny przemysł.	Wskaźnik specjalizacji	
9. Gorzów-Syców		7.38	burak c. rzepak len	60 21 19	
<u>Buraczano-rzepak- konopne</u>					
10. Szprotawa		6.0	burak c. rzepak konopie	67 28 5	
11. Świdnica		9.0	burak c. rzepak konopie	74 23 3	
12. Kłodzko		6.7	burak c. rzepak konopie	72 23 5	
13. Nysa		4.3	burak c. rzepak konopie	60 35 5	
<u>Burak-rzep.-len- kon.</u>					
14. Kluczbork		10.3	burak c. rzepak len konopie	49 27 20 4	
<u>Buraczano-lniane</u>					
15. Bolesławiecki		5.10	burak c. len	63 37	
<u>Buraczano-rzepak.</u>					
16. Legnica		9.0	burak c. rzepak	75 25	
17. Ząbkowicki		11.9	burak c. rzepak	82 18	
<u>VI. Lubuski</u>	Gleby - bielice i piaski.				
<u>Rzepakowe</u>	Długość okresu wegetacji od				
1. Rzepin		2.0	rzepak	100	

Rejony I i II stopnia	Kryteria wydzielania rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			Uwagi
		Wskaźnik intensywności upraw przem.	Uprawiane rośliny prze-mysł.	Wskaźnik specjalizacji	
2. Świebodzin	200 do 215 dni.	2.0	rzepak	100	
3. Międzychód	Początek robót	1.0	rzepak	100	
<u>Rzepakowo-konopne</u>	polnych druga				
4. Sulęcín	dekada marca.	1.9	rzepak konopie	78 22	
<u>Rzepakowo-ziemn.</u>	Suma opadów wynosi 550 mm				ziemn. 20% ziemi upraw.
5. Wolsztyn	Typowa uprawa - rzepak.	1.0	rzepak	100	
<u>Ziemniaczane</u>					
6. Zielona Góra		19.0	ziemniak	100	
VII. Wielkopolsko-Kujawski					
<u>Buraczane</u>	Gleby - bielice, piaski i czarne				
1. Kalisz-Gniezno	ziemie kujawskie. Długość okresu wegetacji		burak c.		
2. Kutno	170 dni. Początek robót polnych		burak c.		
3. Międzychód	pierwsza		burak c.		
4. Świecie-Bydgoszcz	dekada kwietnia				
<u>Konopne</u>	Suma roczna opadów 550 mm.		konopie		
5. Piła					
<u>Buraczano-konopne</u>	Typowa uprawa - burak cukrowy		burak c. konopie		
6. Węgrowiec			burak c. konopie		
7. Włocławek			burak c. konopie		
<u>Buraczano-rzepak.</u>					
<u>kon.</u>					
8. Żnin			burak c. rzepak konopie		
9. Inowrocław			burak c. rzepak konopie		

Rejony I i II stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			Uwagi
		Wskaźnik intensywności upraw przem.	Uprawiane rośliny prze-mysł.	Wskaźnik specjalizacji	
<u>Buraczano-rzepakowe</u>					
9. Wołsztyń-Leszno			burak c. rzepak		
10. Mogilno			burak o.		
11. Szamotuły			burak o. rzepak		
12. Wyżysk			burak c. rzepak		
13. Wąbrzeźno			burak c. rzepak		
<u>Buraczano-tytoniowe</u>					
14. Lipno			burak c. tytoń		
<u>Rzepakowo-tytoniowe</u>					
15. Brodnica			rzepak tytoń		
<u>Buraczano-konopno-tytoniowe</u>					
16. Kwidzyń			burak o. konopie tytoń		
<u>Buraczano-rzepakowo-konopno-tytoniowe</u>					
17. Chełmno			burak c. rzepak konopie tytoń		
<u>Burak-rzepakowo-tytoniowe</u>					
18. Głudziądz-Suż			burak c. rzepak tytoń		
18a. Rypin			burak c. rzepak tytoń		

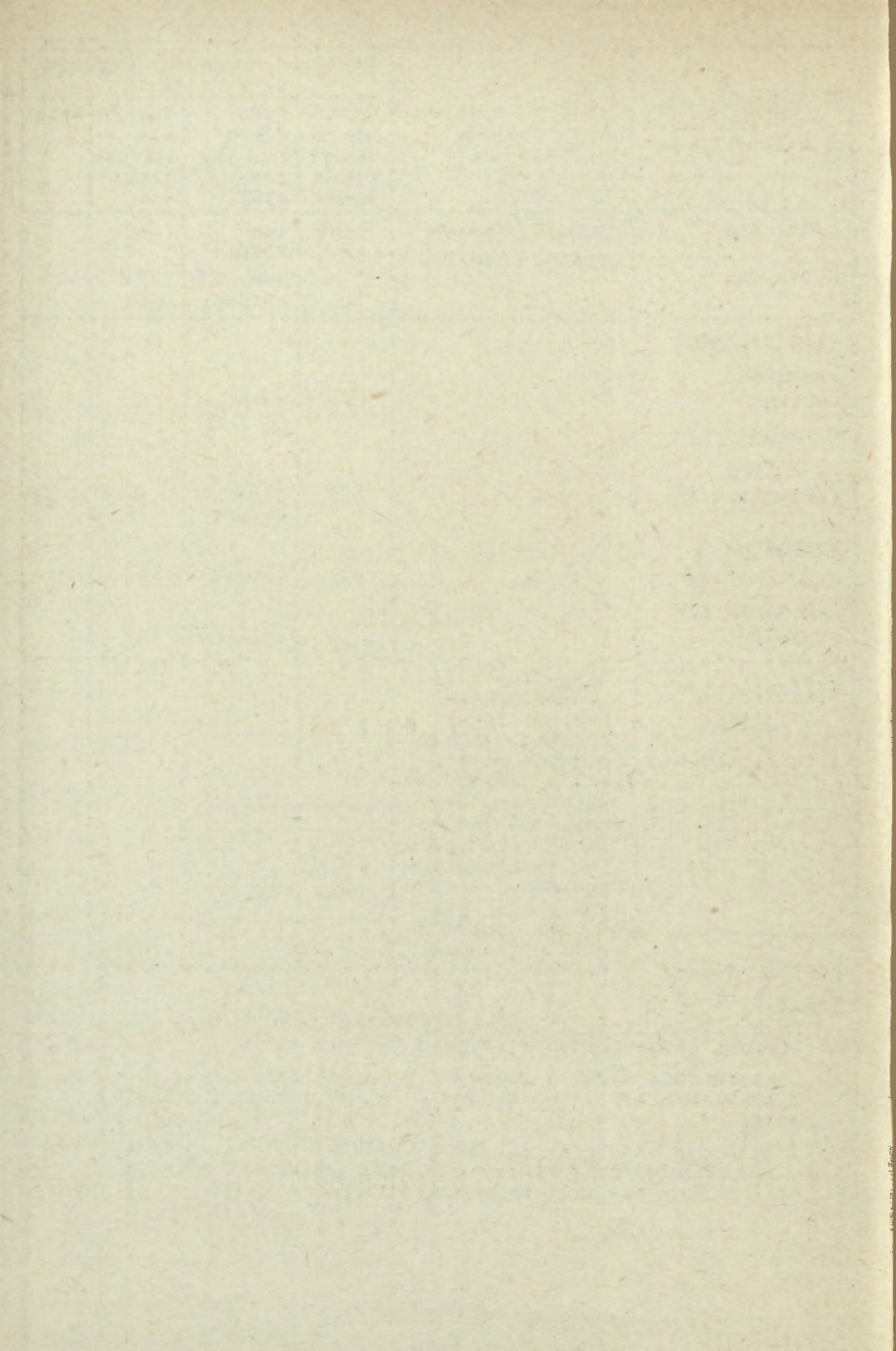
Rejony I i II stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaźnik intensywności upraw przem.	Uprawiane rośliny prze-mysł.	Wskaźnik specjalizacji	Uwagi
<u>Buraczano-rzepakowe</u> 19. Gostynin 20. Poznań			burak c. rzepak burak c. rzepak		ziemn. ziemn.
<u>Burak-ziemniaczan</u> 21. Konin			burak c.		ziemn.
<u>VIII. Pyrzycki</u> <u>Buraczano-rzepakowe</u> 1. Stargardzko-Myśliborski 2. Pyrzycki 3. Gorzowski	Gleby - czarne ziemie, torfowe oraz bielice. Długość okresu wegetacji 209-215 dni. Początek robót polnych w ostatniej dekadzie marca. Roczna suma opadu poniżej 600 mm. Typowa uprawa-burak cukrowy.	5.55 8.84 4.42	burak c. rzepak burak c. rzepak konopie burak c. rzepak	60 40 54 42 4 65 25	ziemn. 16.5% ziemi upraw.
<u>IX. Pomorze Zachodnie</u> <u>Rzepakowe</u> 1. Drawsko-Szapaki 2. Szczeciński 3. Kamień Pomorski 4. Wolin	Gleby-lekkie morenowe, piaski i szczyrki oraz torfowe. Długość okresu wegetacji 200 dni. Początek robót polnych w pierwszej deka-	1.85 1.76 1.65 1.60	rzepak rzepak rzepak rzepak	100 100 100 100	

Rejony I i II stopnia.	Kryteria wydzielenia rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaźnik intensywności upraw przem.	Uprawiane rośliny przez myśl.	Wskaźnik specjalizacji	Uwagi
<u>Rzepakowo-lniane</u>	dzie kwietnia.				
5. Keszaliński	Suma opadów około 600 mm rocznie.	3.36	rzepak lea	63 37	
6. Lęborski		2.29	rzepak len	50 50	
<u>Rzepakowo-buracz.</u>					
7. Gryficki		3.31	rzepak burak c.	53 47	
<u>Ziemniaczane</u>					
8. Kartusko-Kościerzynski		17.0	ziemniak	100	
<u>X. Żuławy</u>					
<u>Buraczano-konopne</u>	Gleby-mady, gliny i ły. Długość okresu wegetacji 200-208 dni. Początek robót polnych w ostatniej dekadzie marca. Opad 600 mm. Typowa uprawa-burak cukrowy.				
1. Kościerzynsko-Malborski		6.8	burak c. konopie	80 20	
2. Gdański		9.1	burak c. konopie	75 25	
<u>XI. Warmiński</u>					
<u>Rzepakowe</u>	Gleby-bielice i gliny. Długość okresu wegetacji około 200 dni. Początek robót polowych ostatnia dekada marca. Opad 600-650 mm.				
1. Kętrzyn		2.71	rzepak	100	
2. Ostróda-Braniewo		1.51	rzepak	100	
<u>Rzepakowo-lniane</u>					
3. Iławicko-Lidzbarski		3.24	rzepak len	55 45	

Rejony I i II stopnia	Kryteria wydzielania rejonów I-go stopnia	Kryteria wydzielenia rejonów II-go stopnia			
		Wskaźnik intensywności upraw przem.	Uprawiane rośliny prze-mysł.	Wskaźnik specjalizacji	Uwagi
4. Nidzica	rocznie. Typowa uprawa - rzepak.	3.99	len	65	
5. Giżycki			rzepak	35	
<u>XII. Ciechanów</u>					
<u>Buraczane</u>					
1. Płońsk		2.2	burak c.	100	
<u>Buraczano-rzepakowe</u>					
2. Ciechanowski		5.5	burak c. rzepak	82 18	
<u>Rzepakowe</u>					
3. Przasnyski		3.7	rzepak	100	
<u>Ziemniaczane</u>					
4. Mławski		18.6	ziemniak	100	
<u>XIII. Środkowo-Polski</u>					
1. Ziemniaczany	Gleby-piaski i szczyrki całkowite, bielice, brunatne, lekkie, szczyrki na glinach i łąkach. Długość okresu wegetacji 205 dni. Początek robót polowych ostatnia dekada marca. Roczna suma opadu około 600 mm. Typowa uprawa - ziemniak.				

Uwagi:

- 1/ Rejony I-go stopnia podkreślono podwójnie, rejony II-go stopnia podkreślono pojedynczo.
- 2/ Powierzchnia ziemi uprawnej w % zajęta pod uprawę roślin przemysłowych w stosunku do ziemi uprawnej danego rejonu.
- 3/ Procentowy stosunek powierzchni jakie zajmują poszczególne rośliny w stosunku do całej powierzchni zajętej pod rośliny przemysłowe w danym rejonie.

Powierzchnia buraka cukrowego w procentach ziemi ornej

Tablice nr 13

i wydajność z ha w kwintalach

Lp.	Województwo	1934-38 r.		1947r.		1948r.		1949 r.		1950r.		1951r.		1952 r.		1953 r.		1954 r.	
		Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony	Pow.	Plony
	Polska	1.36	221	1.73	176	1.52	178	1.91	177	2.08	215	2.19	164	2.34	194	2.44	197	2.58	191
1	warszawskie	0.78	206	1.47	158	1.05	160	1.30	184	1.37	205	1.49	145	1.54	187	1.70	188	1.87	191
2	bydgoskie	2.47	230	2.74	200	3.89	201	4.30	194	5.82	232	4.70	166	4.83	219	4.84	213	5.30	202
3	poznańskie	2.00	232	2.37	205	2.37	193	2.51	182	2.86	218	3.22	195	3.37	204	3.60	218	3.85	198
4	łódzkie	0.61	227	0.87	190	1.74	195	0.92	201	0.96	222	1.12	190	1.18	178	1.37	177	1.48	219
5	kieleckie	0.43	195	0.63	154	0.64	158	0.81	183	0.83	179	1.09	120	2.11	154	1.37	171	1.15	191
6	lubelskie	0.86	187	0.75	170	1.21	179	1.73	185	1.72	209	1.90	136	2.64	167	2.13	187	2.17	205
7	białostockie	0.02	161	0.01	148	0.28	153	0.01	169	0.32	180	0.41	115	0.57	169	0.72	147	0.78	187
8	olsztyńskie	0.29	.	0.64	144	0.60	151	1.00	176	1.19	209	1.06	137	1.37	202	1.36	197	1.51	181
9	gdańskie	2.34	249	1.14	183	1.79	184	2.41	181	2.85	224	2.74	172	3.03	184	2.97	225	3.19	198
10	koszalińskie	.	.	0.40	.	0.65	.	1.10	.	1.23	183	1.70	162	1.28	173	1.30	226	1.39	190
11	szczęcińskie	0.81	.	1.12	155	1.41	163	2.39	172	2.75	224	2.35	205	2.65	190	2.80	204	3.16	201
12	zielenogórskie	.	.	1.07	.	1.27	.	1.80	.	2.04	211	2.20	151	2.39	190	2.46	199	2.67	179
13	wrocławskie	5.25	.	3.10	165	3.76	172	4.69	146	5.33	224	5.30	174	5.51	211	5.66	198	5.86	169
14	opolskie	.	.	2.67	.	1.32	.	3.97	.	4.40	181	5.17	156	3.18	181	5.31	191	5.23	190
15	katowickie	0.23	228	0.54	153	1.65	157	0.77	187	0.91	206	1.07	146	1.24	172	1.19	186	1.15	185
16	krakowskie	0.10	194	0.40	130	0.67	128	0.56	168	0.64	211	0.79	162	0.95	189	0.98	204	0.83	180
17	rzeszowskie	0.37	195	0.60	120	0.75	123	0.98	172	1.11	220	1.36	155	1.60	196	1.68	160	1.66	181

Dane z lat 1947-1954 G.U.S.

Dane z lat 1934-38 Rocznik Statystyczny 1947 r.

. brak danych

→ zjawisko nie występuje

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w procentach ziemi ornej i wydajność z ha w kwintalach

Tablica nr 14.

Lp.	Województwo	1934-38r.		1947r.		1948r.		1949r.		1950r.		1951r.		1952r.		1953r.		1954r.	
		Pow. % ziemi ornej	Plony z ha	Pow. w % zie- mi or- nej	Plony z ha	Pow. w % zie- mi ornej	Plony z ha	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha	Pow. w % ziemi ornej	Plony z ha
	Polska	0.28	9.5	0.34	.	0.50	8.8	0.75	0.9	1.21	8.2	1.0.	6.8	1.03	6.2	1.00	6.3	0.98	7.9
1	warszawskie	0.45	9.0	0.40	.	0.52	7.2	0.65	7.4	2.18	7.8	1.01	6.6	0.82	4.8	0.78	5.8	0.05	5.8
2	bydgoskie	0.41	9.5	0.55	.	0.77	0.7	0.76	9.6	1.09	9.4	1.32	8.0	1.12	7.0	1.10	5.8	1.05	7.0
3	poznańskie	0.35	10.5	0.20	.	0.35	11.9	0.44	9.9	0.70	8.4	1.05	7.7	0.92	8.0	0.84	6.3	0.93	8.0
4	łódzkie	0.36	9.4	0.22	.	0.30	9.3	0.35	9.0	0.47	7.9	0.68	6.8	0.65	5.8	0.71	5.6	0.57	5.5
5	kieleckie	0.38	9.9	0.27	.	0.31	7.5	0.39	8.3	0.55	7.0	0.70	6.8	0.31	5.2	0.27	6.0	0.47	6.6
6	lubelskie	0.45	8.8	0.36	.	0.48	7.1	0.95	8.2	1.25	8.9	1.27	5.9	1.07	4.9	0.71	5.9	0.46	6.7
7	białostockie	0.15	6.8	0.05	.	0.11	7.2	0.02	8.3	0.59	7.2	0.33	5.4	0.21	5.9	0.20	6.4	0.22	6.7
8	olsztyńskie	0.05	.	0.30	.	1.11	11.4	1.50	7.3	4.94	6.7	1.38	5.8	1.29	5.6	1.30	6.1	1.47	7.5
9	gdańskie	0.70	11.0	0.23	.	0.76	9.3	1.64	9.8	2.15	6.7	2.39	6.8	1.20	7.9	1.98	6.5	2.04	7.9
10	koszalińskie	.	.	0.13	.	0.74	.	1.70	.	1.84	6.7	1.58	6.3	1.71	5.2	2.04	6.2	1.74	6.5
11	szczecińskie	0.09	.	0.18	.	0.84	8.0	1.12	7.9	2.27	6.6	2.15	7.9	2.74	5.3	2.34	6.3	2.42	7.2
12	zielonogórskie	.	.	0.26	.	0.48	.	2.18	.	1.36	8.8	2.02	6.2	1.62	6.5	1.67	5.7	1.60	6.5
13	wrocławskie	0.24	.	0.43	.	0.90	9.8	0.43	8.7	1.53	8.4	2.37	6.9	2.08	6.4	2.08	7.8	2.03	7.8
14	opolskie	.	.	0.30	.	0.38	.	0.46	.	1.14	8.6	1.82	8.0	1.00	6.1	1.52	6.9	1.60	8.3
15	katowickie	0.02	15.9	1.11	.	0.30	11.5	0.35	10.5	0.48	8.9	0.57	7.7	0.61	5.9	0.57	8.3	0.55	8.4
16	krakowskie	0.06	11.0	0.05	.	0.06	11.3	0.16	7.6	0.23	8.8	0.31	7.6	0.26	7.0	0.26	8.3	0.22	9.1
17	zeszowskie	0.07	10.7	0.02	.	0.05	8.4	0.12	7.5	0.28	9.4	0.47	7.6	2.00	6.4	0.52	7.4	0.49	8.3

Dane: 1934-38 r. Rocznik Statystyczny

Dane: 1947-1954 r. G.U.S.

. brak danych

- zjawisko nie występuje

Powierzchnia uprawy lnu w procentach ziemi ornej i wydajność z ha w kwintalach

Tablica Nr 15

1	Wpjewództwo	1934-38r.			1947r.			1948r.			1949r.			1950r.			1951r.			1952r.			1953r.			1954r.		
		Pow.	Plon		Pow.	Hon		Pów.	Plon		Pow.	Plon		Pow.	Plon		Pow.	Plon		Pow.	Plon		Pow.	Plon		Pow.	Plon	
			n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.		n.	wł.
	Polska	0.37	5.8	3.1	0.22	.	.	0.43	5.9	3.9	0.77	5.6	.	0.82	5.7	3.7	0.97	3.4	4.9	0.84	5.3	21.1	0.73	4.6	19.1	0.68	4.6	30.4
1	warszawskie	0.46	5.9	3.5	0.24	.	.	0.54	6.1	4.5	0.67	5.6	.	0.68	5.9	3.8	0.91	5.2	3.5	0.78	5.1	20.9	0.69	4.9	17.6	0.67	5.3	22.6
2	bydgoskie	0.15	7.8	2.9	0.19	.	.	0.34	6.1	4.5	0.60	5.7	.	0.57	6.6	4.0	0.68	5.5	3.6	0.50	6.4	27.4	0.47	4.7	18.3	0.46	6.5	24.6
3.	poznańskie	0.22	7.1	2.8	0.17	.	.	0.40	8.2	3.9	0.66	6.6	.	0.68	6.7	3.9	0.71	6.3	4.3	0.47	6.7	22.5	0.43	4.2	18.6	0.47	6.1	27.5
4.	łódzkie	0.30	6.6	3.2	0.13	.	.	0.16	6.7	3.3	0.26	6.2	.	0.22	5.7	3.1	0.34	4.9	3.6	0.25	5.5	20.2	0.23	5.8	17.0	0.22	6.3	21.9
5.	kieleckie	0.21	6.1	3.1	0.17	.	.	0.25	5.7	2.9	0.31	5.3	.	0.31	5.7	3.8	0.56	5.3	3.4	0.31	5.5	18.7	0.19	5.9	18.3	0.40	7.3	18.6
6.	lubelskie	0.62	5.1	3.1	0.34	.	.	0.39	4.8	2.9	0.48	5.3	.	0.53	5.4	3.3	0.64	4.6	2.9	0.71	4.6	18.3	0.55	4.8	18.1	0.54	6.0	20.8
7.	białostockie	0.98	5.8	3.1	0.50	.	.	0.86	5.8	3.5	0.21	5.9	.	2.27	5.9	3.5	0.36	4.9	3.1	1.99	6.0	17.3	1.75	4.2	15.6	1.60	6.2	22.6
8.	olsztyńskie	0.09	.	.	0.12	.	.	0.57	4.3	4.4	1.49	5.8	.	1.75	5.5	3.7	2.02	4.8	3.2	1.90	4.6	24.5	1.37	3.7	17.7	1.00	5.6	26.5
9.	gdańskie	0.07	6.2	2.5	0.11	.	.	0.25	6.2	3.8	0.51	4.9	.	0.60	5.5	4.6	0.71	5.6	3.4	0.61	5.9	23.7	0.68	4.3	22.9	0.60	4.6	25.9
10.	koszalińskie	0.10	.	.	0.04	.	.	0.31	.	.	0.89	.	.	1.14	5.5	3.5	0.98	4.3	3.1	0.94	3.2	20.3	0.90	4.2	23.7	0.80	6.2	27.0
11.	szczecińskie	0.10	0.13	5.7	3.6	0.24	5.5	.	0.54	5.3	4.1	0.47	5.7	4.0	0.77	4.0	22.4	0.64	5.6	22.6	0.54	5.2	23.5
12.	zielonogórskie	.	.	.	0.27	.	.	0.80	.	.	1.53	.	.	1.70	5.6	4.1	1.58	4.3	3.8	1.30	7.0	23.5	0.91	5.2	22.9	0.84	6.5	25.8
13.	wrocławskie	0.80	.	.	0.42	.	.	1.16	6.2	5.1	1.72	5.2	.	1.60	5.2	3.8	1.63	4.2	3.5	1.29	5.7	23.3	1.22	5.6	21.9	1.05	6.2	30.2
14.	opolskie	.	.	.	0.44	.	.	0.56	.	.	1.26	.	.	1.26	5.3	3.6	1.32	4.5	3.3	0.64	5.0	18.1	0.83	3.6	23.5	0.78	6.0	25.0
15.	katowickie	0.06	8.0	3.9	0.05	.	.	0.17	6.8	4.6	0.26	6.8	.	0.35	4.6	3.3	0.44	4.8	4.4	0.27	3.2	18.4	0.25	5.9	16.8	0.24	5.0	28.2
16.	krakowskie	0.17	4.3	3.5	0.12	.	.	0.17	6.1	4.0	0.27	5.4	.	0.50	4.7	4.0	0.69	4.8	3.8	0.97	4.5	18.7	0.86	4.8	22.5	0.78	5.8	23.9
17.	rzyszowskie	0.37	4.7	2.6	0.18	.	.	0.30	4.6	3.4	0.54	5.0	.	0.54	5.4	3.7	0.82	4.1	3.4	0.86	4.4	19.2	0.75	4.0	20.2	0.66	5.6	22.7

Dane: 1934-38 r. Rocznik Statystyczny

Dane: 1947-54 r. G.U.S.

. brak danych

n - nasiona

- zjawisko nie występuje

wł - włókno

Tablica nr 16

Powierzchnia uprawy konopi w procentach ziemi ornej i wydajność z ha w kwintalach

Lp.	Województwo	1934-38 r.			1947 r.			1948 r.			1949 r.			1950 r.			1951 r.			1952 r.			1953 r.			1954 r.		
		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha		Pow.	Plon z ha	
			nas.	sł.		nas.	sł.		mas.	sł.		nas.	sł.		nas.	sł.		nas.	sł.		nas.	sł.		nas.	sł.		nas.	sł.
1.	Polska	0.06	5.4	3.6	0.05	.	.	1.06	5.5	4.0	0.09	.	.	0.12	5.2	4.6	0.20	4.9	4.8	0.13	5.5	30.7	0.12	.	.	0.13	5.6	30.4
1.	warszawskie	0.01	6.0	4.3	0.01	.	.	0.01	5.5	3.7	0.02	.	.	0.02	5.4	4.2	0.03	4.7	4.3	0.03	4.5	24.9	0.02	.	.	0.02	4.3	26.8
2.	bydgoskie	0.01	6.3	3.3	0.07	.	.	0.08	6.3	4.9	0.14	.	.	0.17	5.6	4.5	0.23	5.5	5.2	0.17	6.4	39.5	0.20	.	.	0.21	6.5	36.4
3.	poznańskie	0.02	6.6	3.4	0.01	.	.	0.02	5.1	3.3	0.02	.	.	0.03	4.1	4.9	0.11	4.3	6.1	0.07	6.0	26.3	0.08	.	.	0.10	5.1	33.9
4.	łódzkie	0.01	6.7	3.9	0.01	.	.	0.01	6.5	3.6	0.02	.	.	0.02	6.8	3.8	0.02	4.8	4.2	0.01	4.8	32.9	0.01	.	.	0.09	7.0	29.1
5.	kieleckie	0.01	5.8	3.7	0.05	.	.	0.04	4.8	3.4	0.04	.	.	0.05	6.0	3.8	0.16	5.1	4.0	0.07	5.4	22.5	0.04	.	.	0.10	7.0	29.1
6.	lubelskie	0.25	5.7	3.7	0.14	.	.	0.14	5.1	3.3	0.23	.	.	0.30	5.8	4.7	0.45	5.4	4.4	0.48	5.1	28.8	0.36	.	.	0.37	6.7	30.4
7.	białostockie	0.08	4.8	3.9	0.02	.	.	0.05	5.1	3.9	0.01	.	.	0.11	4.3	4.0	0.14	4.3	4.6	0.10	6.1	30.9	0.12	.	.	0.17	5.7	26.8
8.	olsztyńskie	.	.	.	0.02	.	.	0.03	3.9	5.2	0.08	.	.	0.14	4.9	5.8	0.09	3.6	4.9	0.05	5.8	25.2	0.01	.	.	0.02	4.6	35.0
9.	gdańskie	0.03	6.6	4.0	0.02	.	.	0.13	7.5	2.6	0.39	.	.	0.89	4.8	5.0	1.06	4.7	4.8	0.80	4.8	35.3	0.63	.	.	0.61	6	35.3
10.	koszalińsk.	-	-	-	0.04	.	.	0.03	-	-	0.11	.	.	0.11	5.3	4.6	0.07	3.5	4.8	0.04	5.0	22.5	0.01	.	.	0.01	.	.
11.	szczecińsk.	0.05	.	.	0.01	.	.	0.09	5.5	4.2	0.16	.	.	0.14	5.6	4.3	0.11	5.0	6.3	0.09	6.0	45.5	0.07	.	.	0.07	6.5	36.5
12.	zielonogórs	.	.	.	0.03	.	.	0.06	,	.	0.12	.	.	0.17	5.0	4.9	0.32	4.5	5.0	0.24	5.5	26.8	0.23	.	.	0.29	5.3	29.0
13.	wrocławskie	0.09	.	.	0.05	.	.	0.05	7.9	4.9	0.04	.	.	0.08	5.4	4.5	0.14	4.8	4.9	0.11	6.8	26.9	0.10	.	.	0.29	5.3	29.0
14.	opolskie	.	.	.	0.03	.	.	0.02	.	.	0.07	.	.	0.08	5.0	4.0	0.17	6.2	4.6	0.10	6.1	23.2	0.14	.	.	0.16	7.9	31.8
15.	katowickie	0.03	6.8	3.6	0.02	.	.	0.01	6.6	2.8	0.01	.	.	0.02	6.5	4.0	0.03	4.5	4.0	0.01	3.0	14.5	0.01	.	.	0.01	.	.
16.	krakowskie	0.03	4.9	3.6	0.02	.	.	0.02	5.6	3.0	0.01	.	.	0.02	5.4	4.9	0.05	4.1	5.1	0.08	6.7	27.1	0.02	.	.	0.03	5.8	23.9
17.	rzeszowskie	0.25	5.1	3.3	0.09	.	.	0.12	4.7	4.0	0.14	.	.	0.18	5.5	3.9	0.18	4.1	5.0	0.15	5.6	29.4	0.15	.	.	0.15	6.3	26.8
18.	rzeszowskie	0.25	3.3	0.09	.	.	.	0.12	4.7	4.0	0.14	.	.	0.18	5.5	3.9	0.18	4.1	5.0	0.15	5.6	29.4	0.15	.	.	0.15	6.3	26.8

Dane 1934-38 r. Rocznik Statystyczny 1947

Dane: 1947-1954 r. G.U.S.

. brak danych

~ zjawisko nie występuje

nas- nasiona

sł- słoma

Powierzchnia uprawy ziemi ornej i wydajność z ha w kwintalach

Tabela nr 17

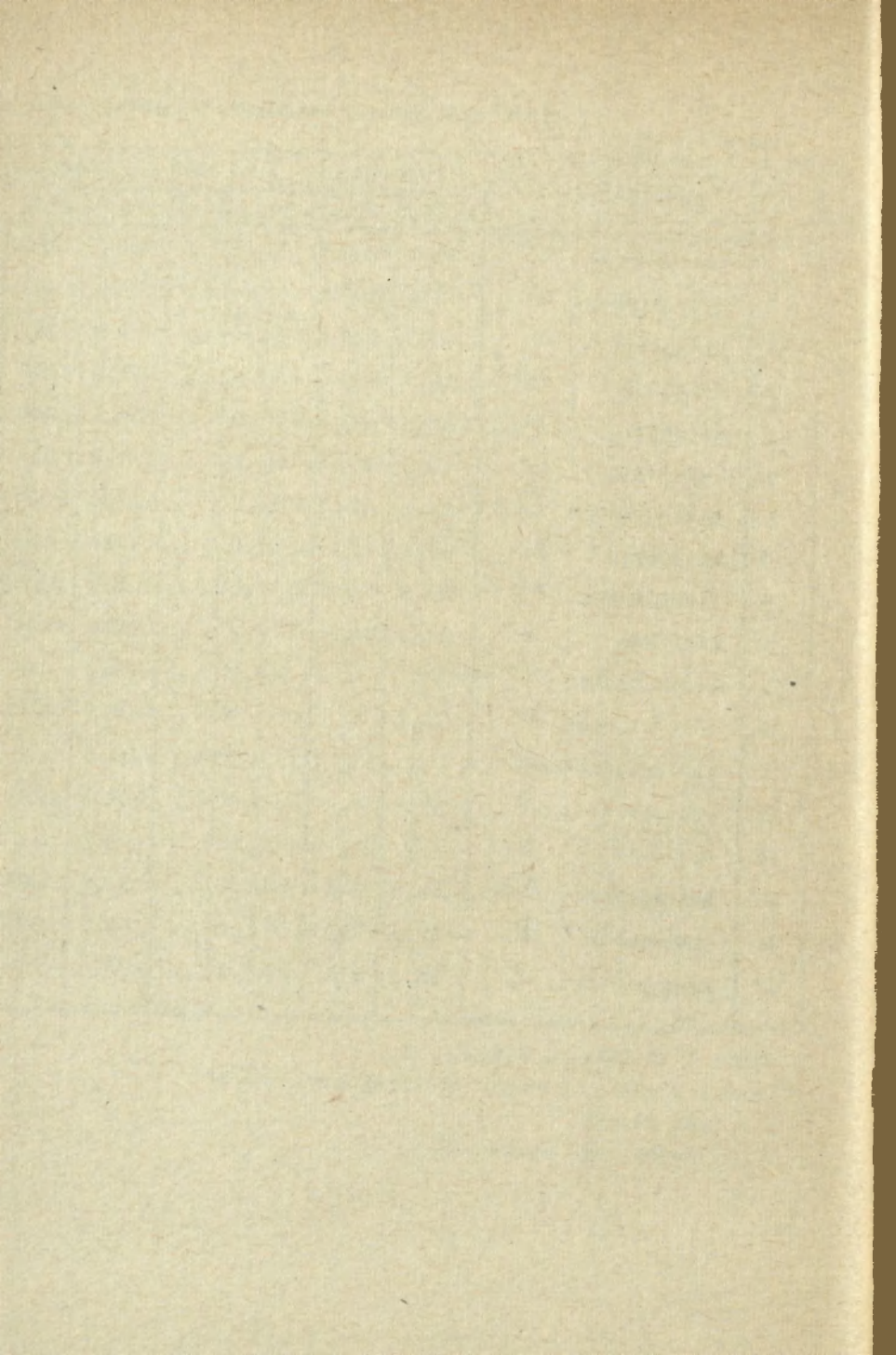
L.	Województwo	1934-38r.		1947 r.		1948r.		1949r.		1950 r.		1951r.		1952r.		1953 r.		1954 r.	
		Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon	Pow.	Plon
	Polska	16.7	125	17,2	.	14.7	108	16.9	122	17.2	140	15.4	96	14.7	125	14.9	103	19.1	139.2
1	warszawskie	17.7	126	15,5	.	17.5	101	18.8	138	19.7	128	17.9	94	16.9	120	16.9	100	17.9	135.4
2	bydgoskie	14.5	125	14.0	.	14.8	125	15.0	130	15.4	153	15.1	110	13.6	141	13.2	107	14.4	152.2
3	poznańskie	18.7	134	16.4	.	17.4	127	17.5	107	17.4	152	17.7	122	16.4	139	16.5	116	17.1	143.6
4	łódzkie	19.0	133	19.8	.	19.5	119	19.4	133	20.2	144	19.6	111	18.7	126	18.8	99	20.0	151.8
5	lubelskie	16.4	135	14.9	.	14.9	116	16.8	135	17.1	145	15.2	76	18.4	131	14.6	107	15.1	143.8
6	białostockie	14.0	120	12.3	.	11.0	95	17.2	126	16.4	122	11.6	83	11.4	115	12.0	97	12.5	.
7	kieleckie	17.6	129	17.6	.	9.0	91	19.3	129	20.2	133	19.6	69	14.6	109	19.0	88	19.6	144.0
8	olsztyńskie	11.5	.	5.4	.	8.6	91	13.8	125	13.3	137	9.2	99	9.5	136	9.5	108	10.2	147.6
9	gdańskie	14.2	103	8.3	.	12.8	125	15.4	112	15.5	143	13.5	105	12.6	131	12.4	103	13.7	121.0
10	koszalińskie	.	.	6.3	.	9.3	-	15.2	.	15.3	144	11.0	116	11.9	135	12.0	99	13.2	138.7
11.	szczecińskie	19.1	.	4.7	.	9.2	130	13.6	102	13.8	144	10.7	116	11.2	128	11.0	121	12.4	150.5
12	zielenogórskie	.	.	9.3	.	11.5	.	14.6	.	14.8	125	13.7	92	12.8	120	13.2	106	13.7	145.6
13	wrocławskie	15.8	.	9.6	.	11.4	121	12.5	110	12.1	157	11.6	110	10.7	131	11.8	117	12.6	123.0
14	opolskie	.	.	11.5	.	9.2	.	14.9	.	15.5	135	14.0	99	8.4	125	14.6	115	15.2	151.0
15	katowickie	20.0	124	18.6	.	25.4	78	23.3	118	23.6	133	23.2	101	21.7	126	22.2	87	22.6	131.9
16	krakowskie	18.5	102	17.1	.	18.7	71	19.2	110	19.3	139	18.5	82	17.9	116	18.3	100	18.2	121.0
17	rzeszowskie	16.1	111	13.6	.	18.3	81	17.9	126	17.9	132	14.5	80	15.2	110	15.3	104	15.7	127.0

Dane: 1947-1954 r. G.U.S.

Dane 1934-38 r. Rocznik Statystyczny 1947 r.

. - brak danych

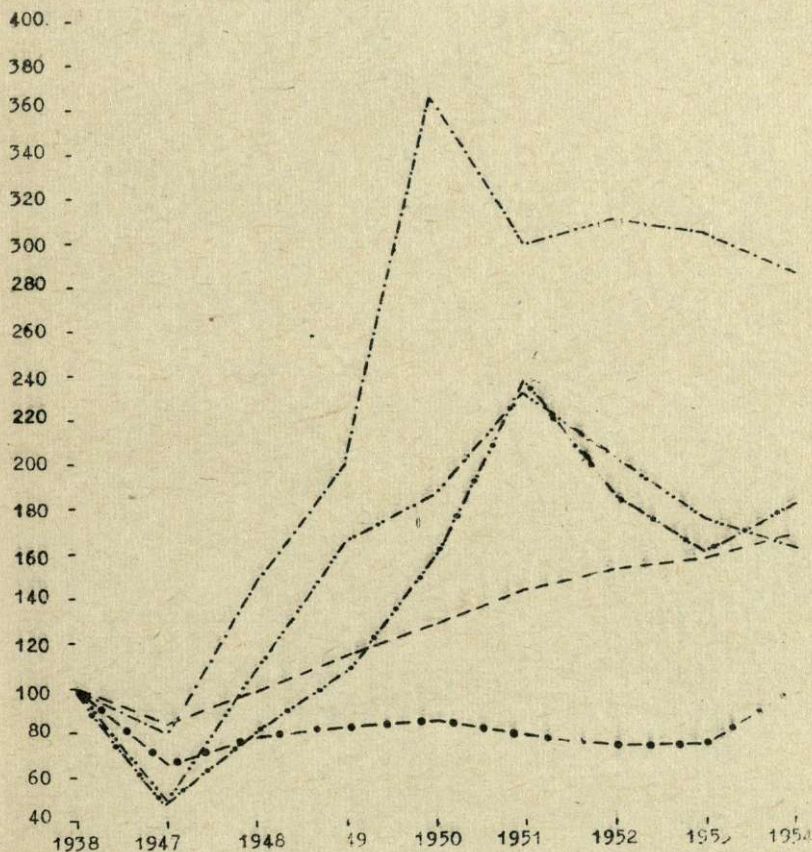
- = zjawisko nie występuje

Wykres Nr.1

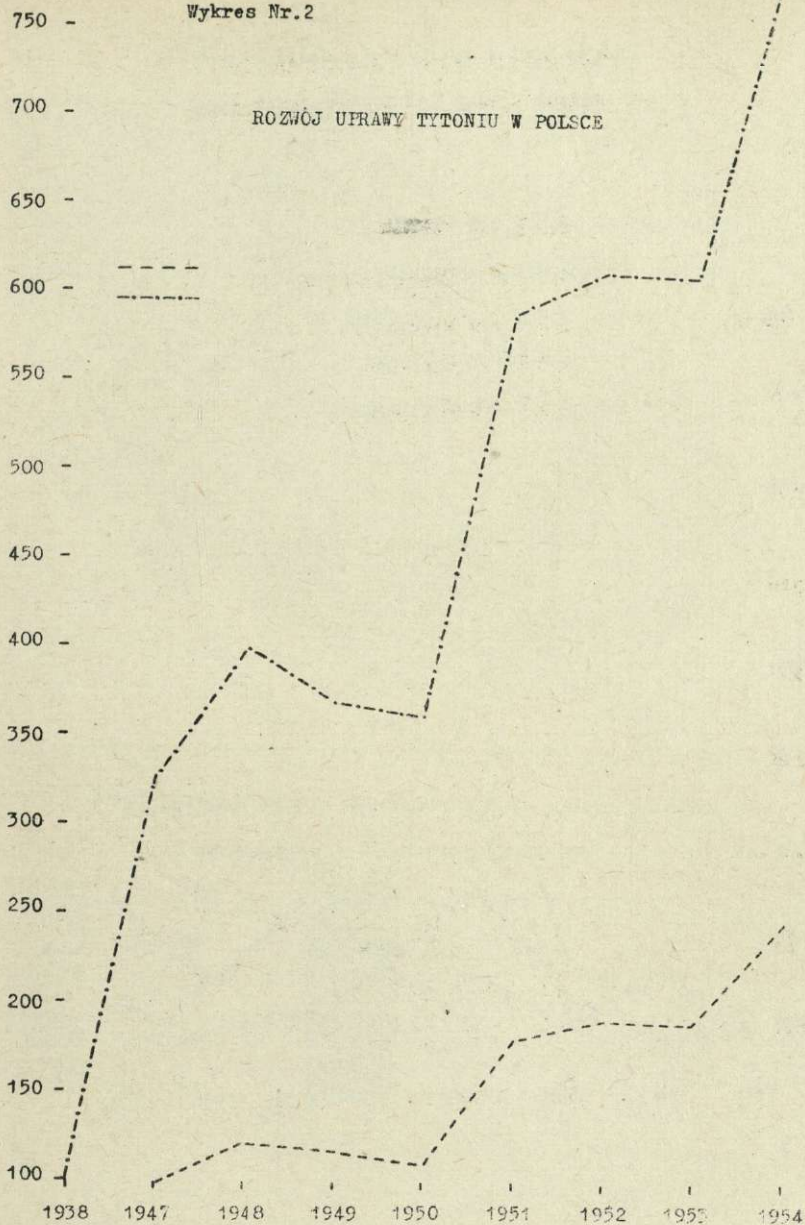
ROZWÓJ UPRAWY ROŚLIN PRZEMYSŁOWYCH

- Burak cukrowy
- - - Rzepak
- Len
- · - · Konopie
- - ● Ziemiaki

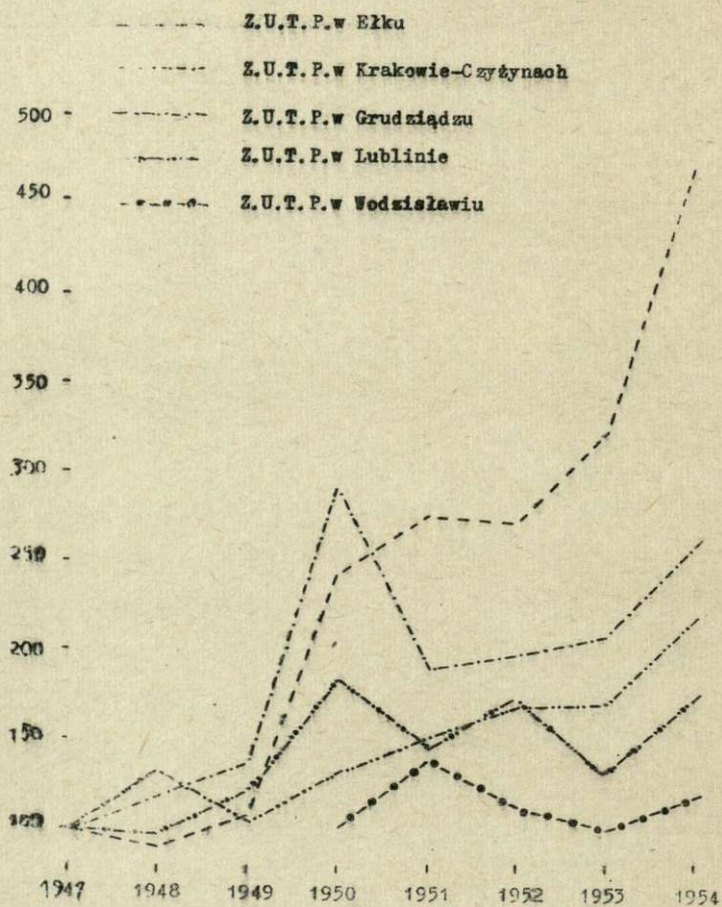

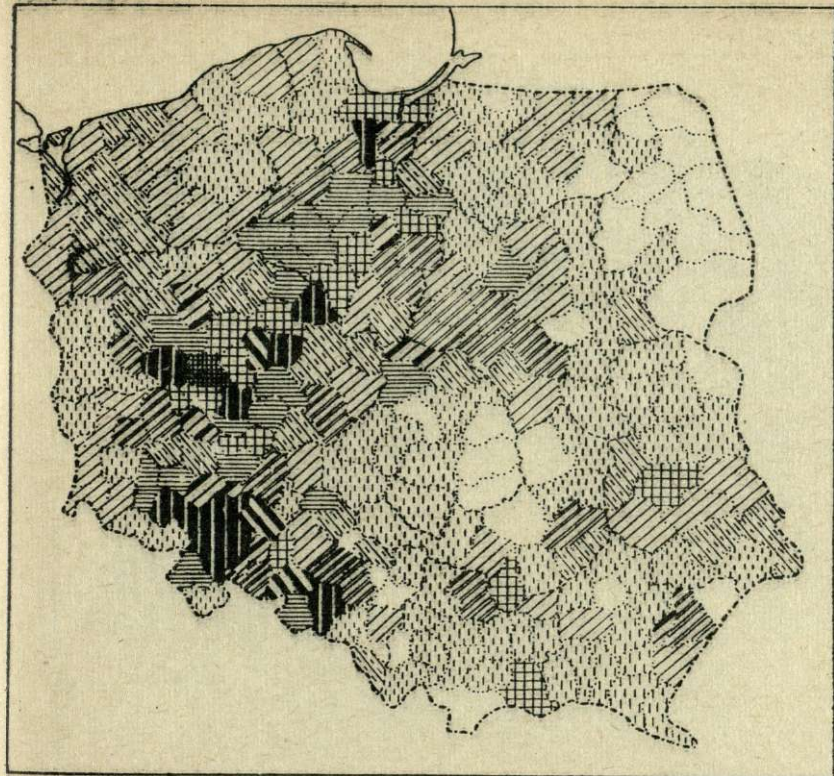
ROZWOJ UPRAWY ROSLIN PRZEMYSŁOWYCH

Wykres Nr. 2

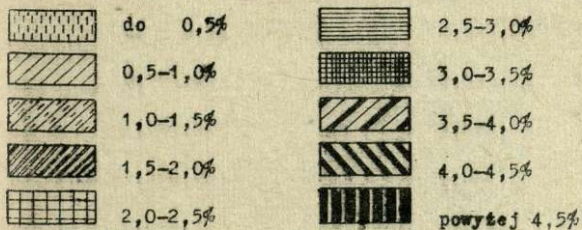

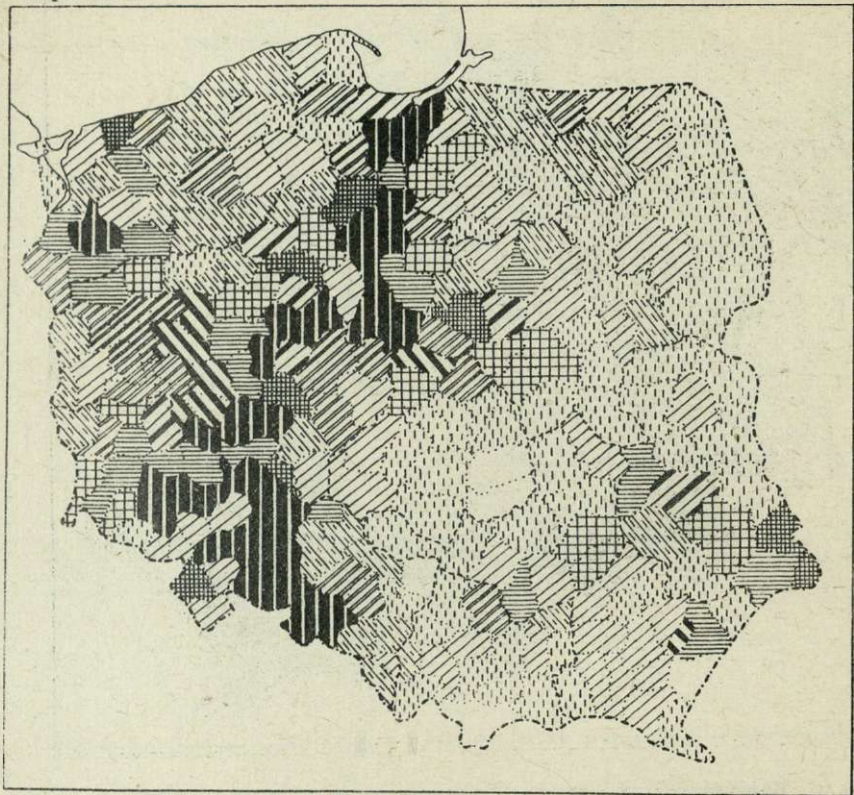
Wykres 6] uprawy tytoniu w poszczególnych
Zarządcach Uprawy Tytoniu Przemysłowego

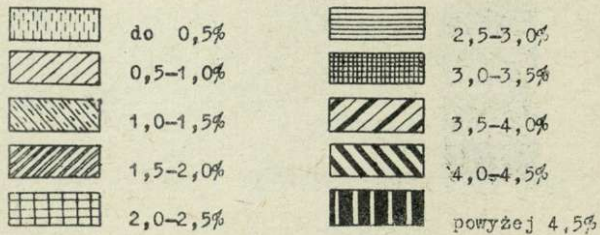
Rozmieszczenie uprawy buraka cukrowego według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1947r.

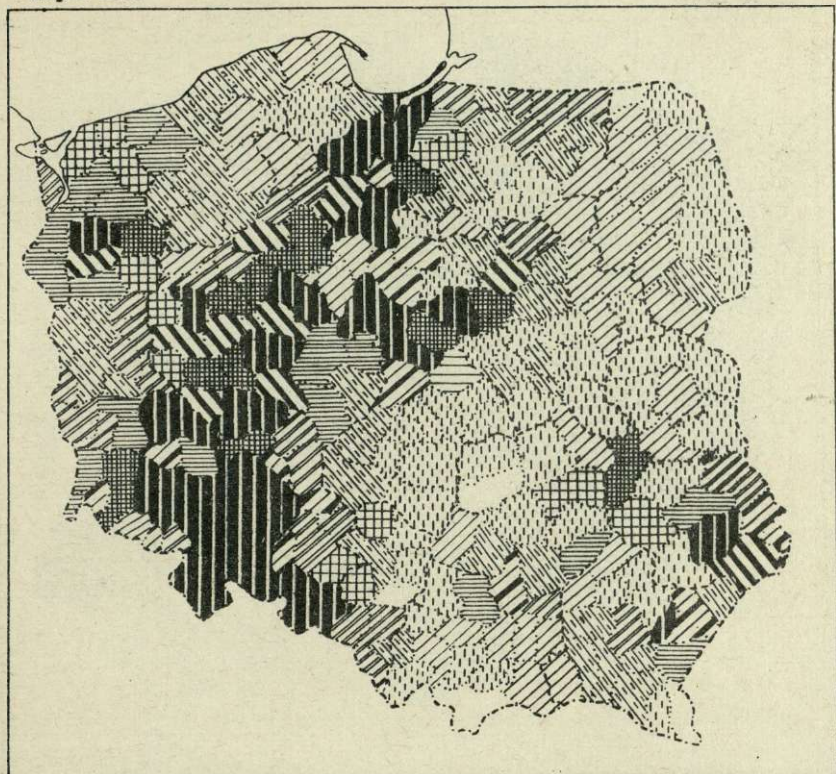

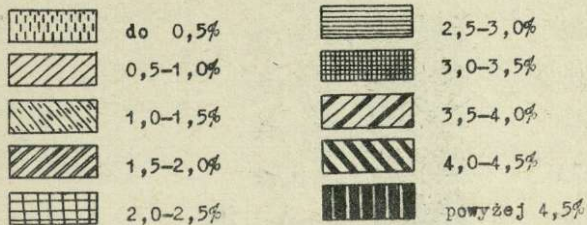
Rozmieszczenie uprawy buraka cukrowego według powiatów

w procentach ziemi uprawnej w 1950r.

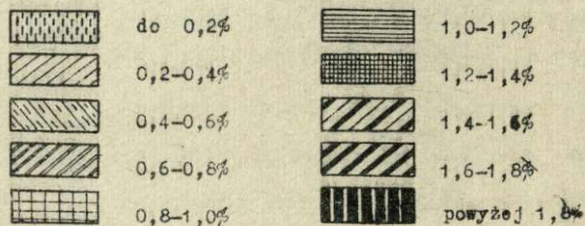
Rozmieszczenie uprawy buraka cukrowego według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1954r.

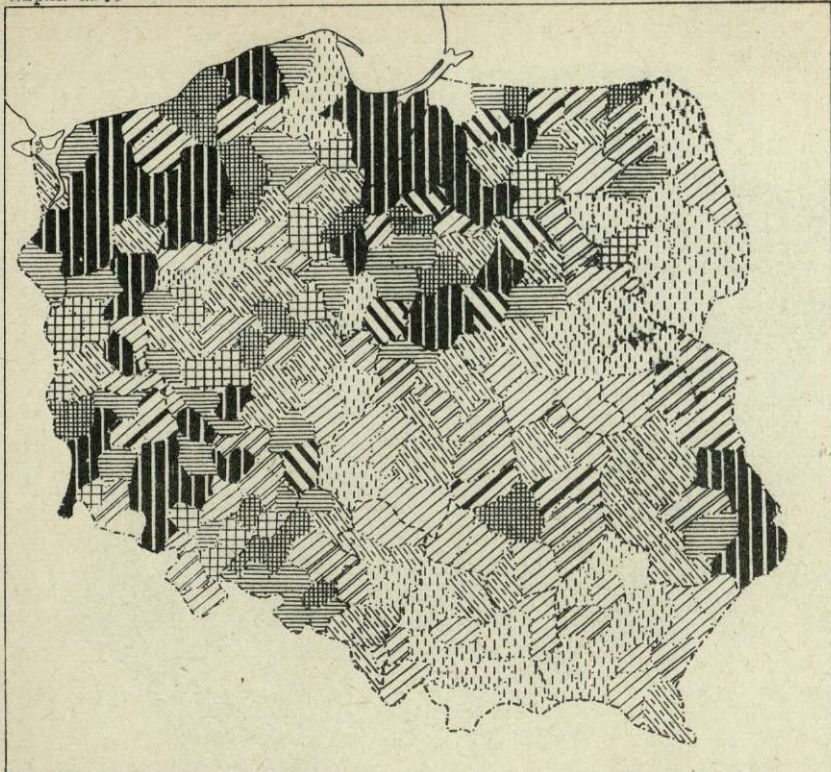

Mapka Nr.4

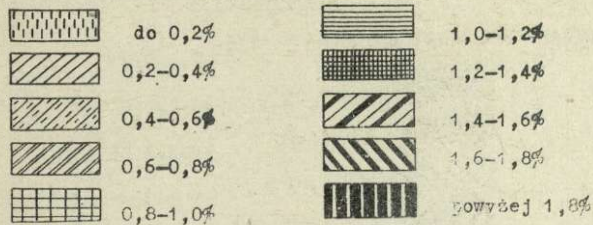

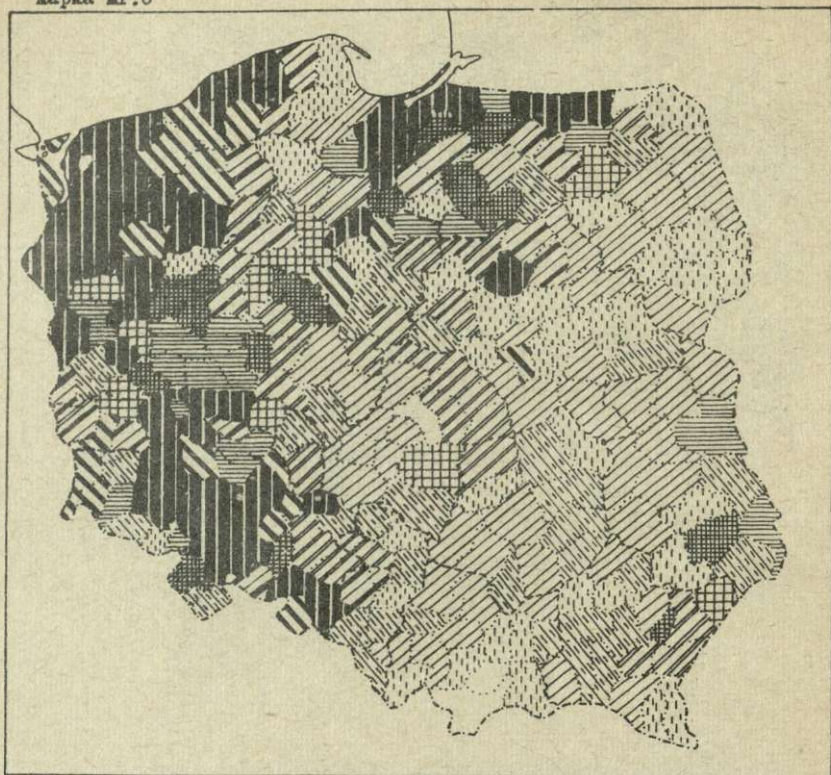
Rozmieszczenie uprawy rzepaku i rzepiku według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1947r.

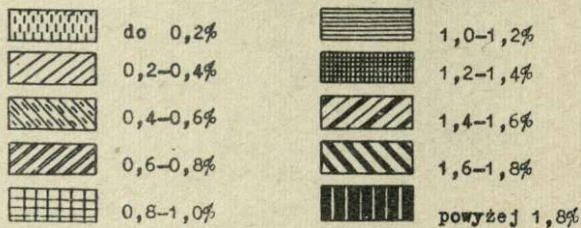

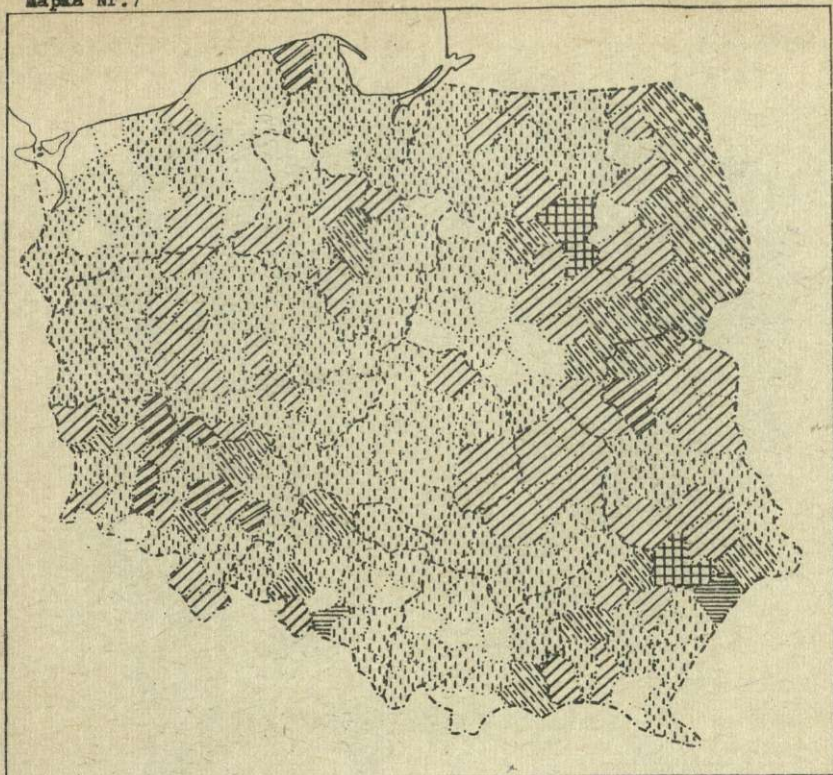
Rozmieszczenie uprawy rzepaku i rzepiku według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1950r.

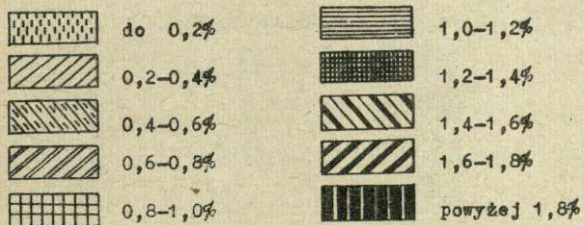
Rozmieszczenie uprawy rzepaku i rzepiku według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1954r.

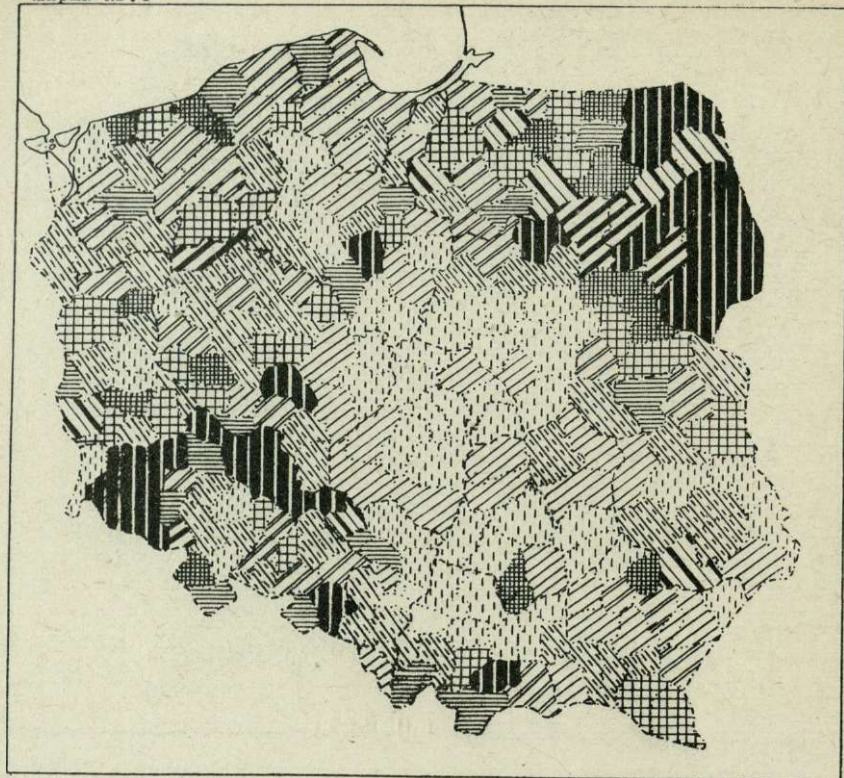

Rozmieszczenie uprawy lnu według powiatów

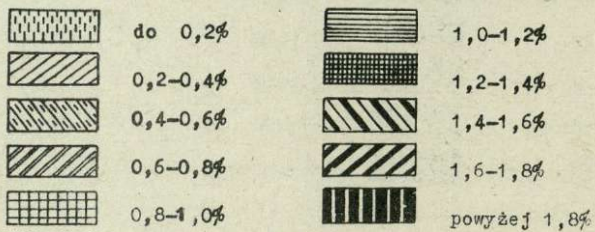
w procentach ziemi uprawnej w1947r.

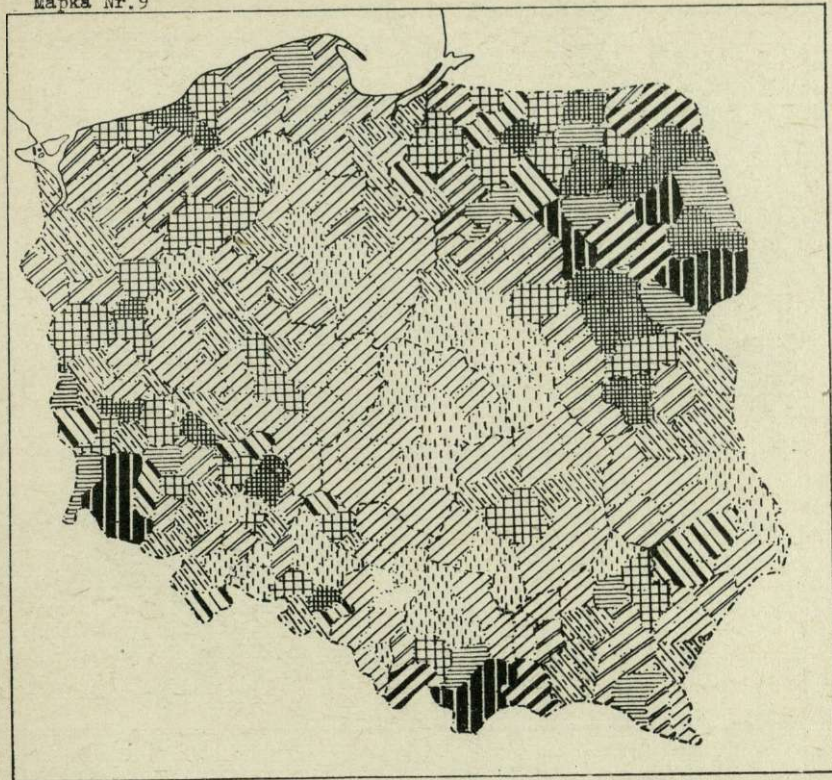

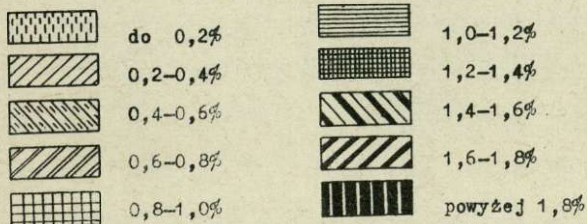
Rozmieszczenie uprawy lnu według powiatów

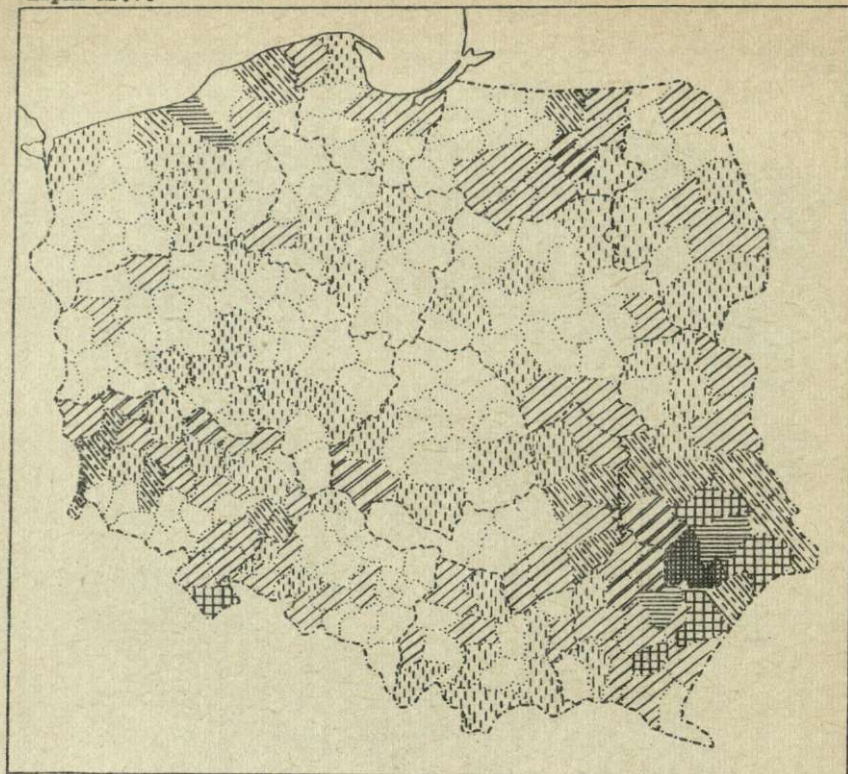
w procentach ziemi uprawnej w 1950r.

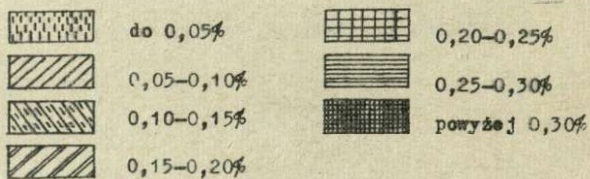
Rozmieszczenie uprawy lnu według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1954r.

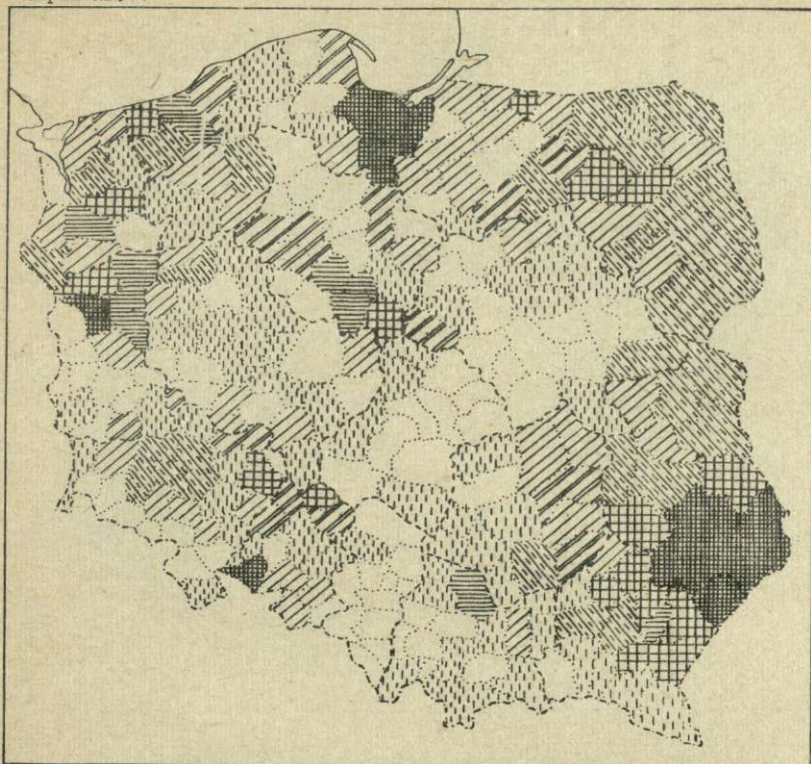

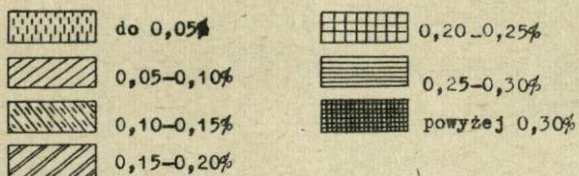
Rozmieszczenie uprawy konopi według powiatów

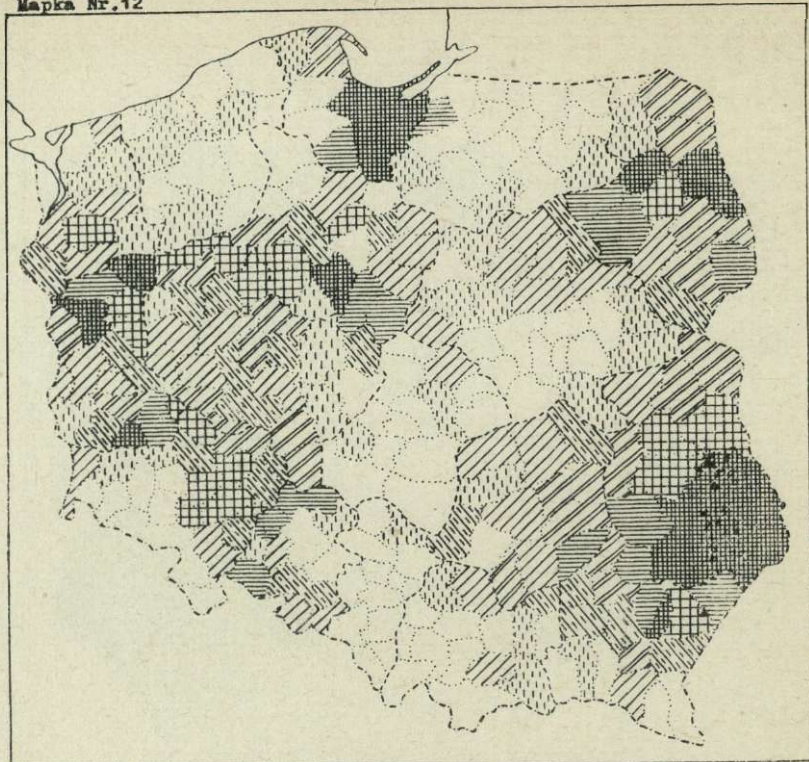
w procentach ziemi uprawnej w 1947r.

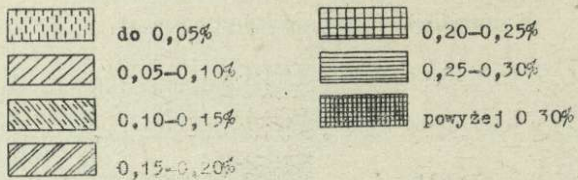

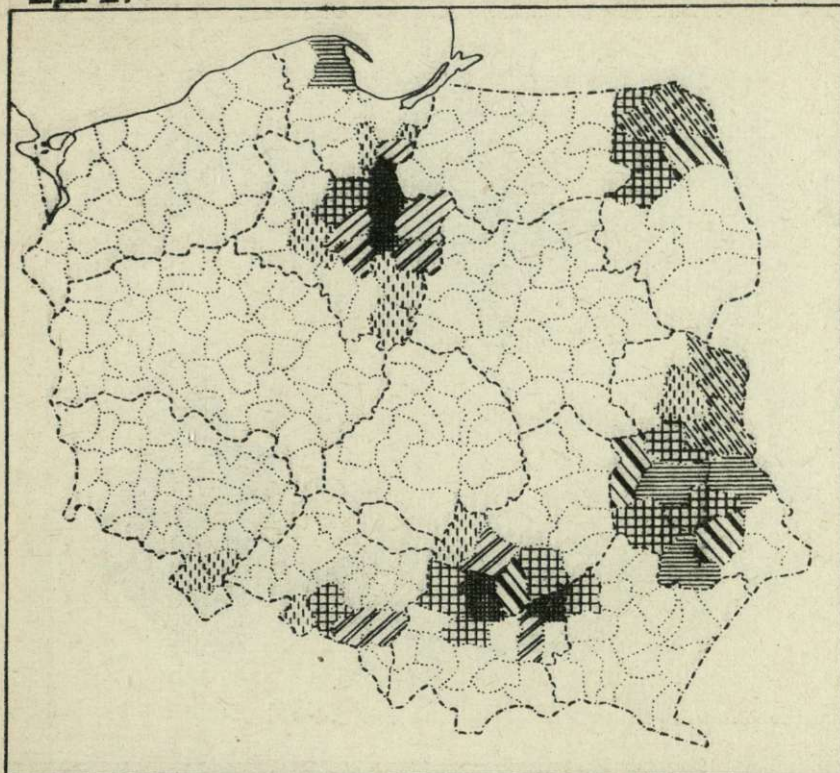
Rozmieszczenie uprawy konopi według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1950r.

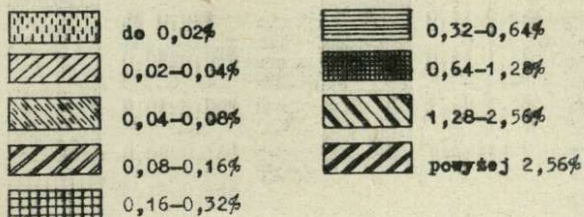

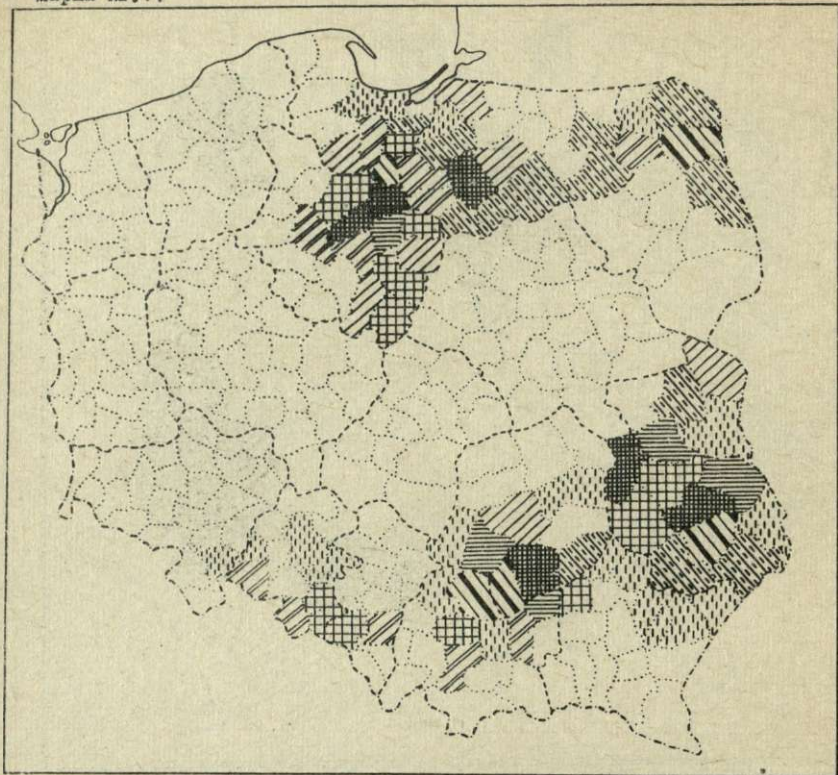
Rozmieszczenie uprawy kompi według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1954r.

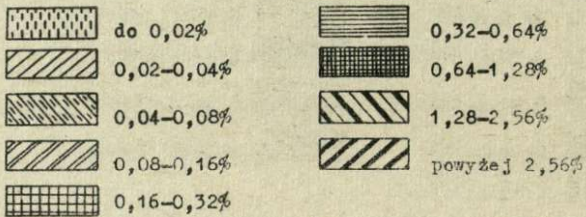
Rozmieszczenie uprawy tytoniu według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1947r.

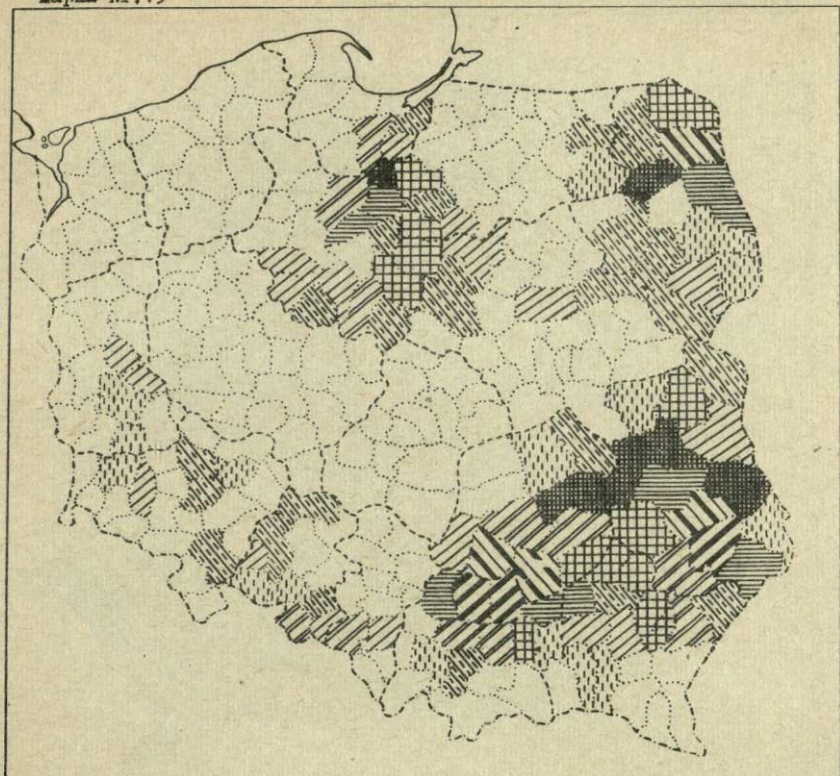

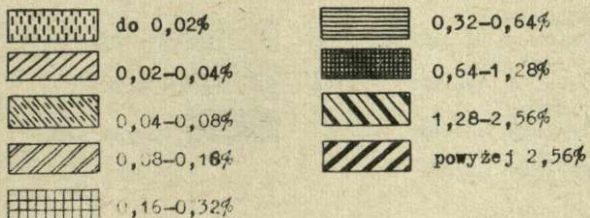
Rozmieszczenie uprawy tytoniu według powiatów

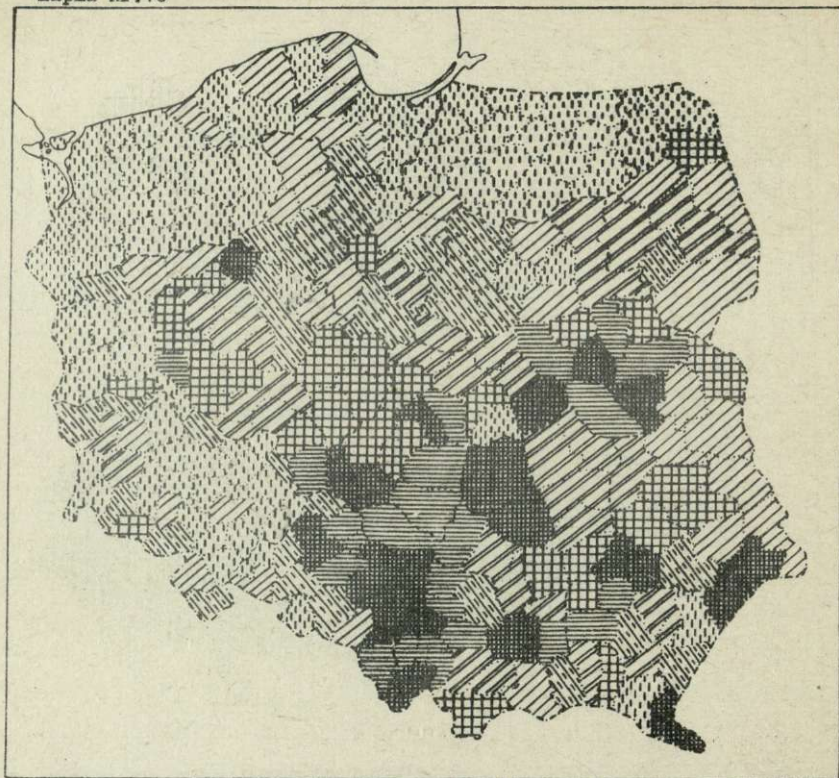
w procentach ziemi uprawnej w 1950r.

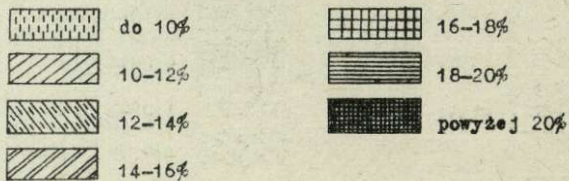
Rozmieszczenie uprawy tytoniu według powiatów
w procentach ziemi uprawnej w 1954r.

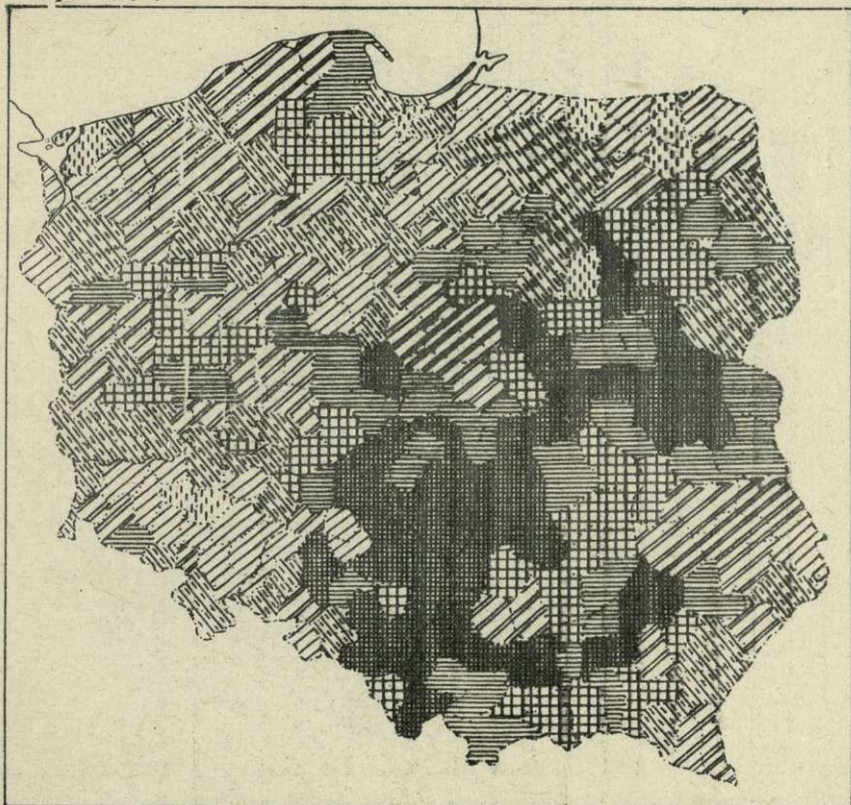

Rozmieszczenie uprawy ziemi według powiatów

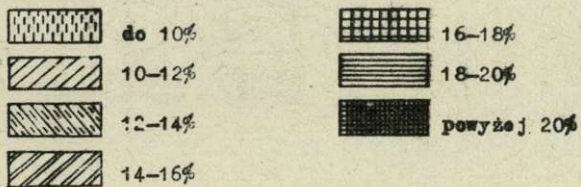
w procentach ziemi uprawnej w 1947r.

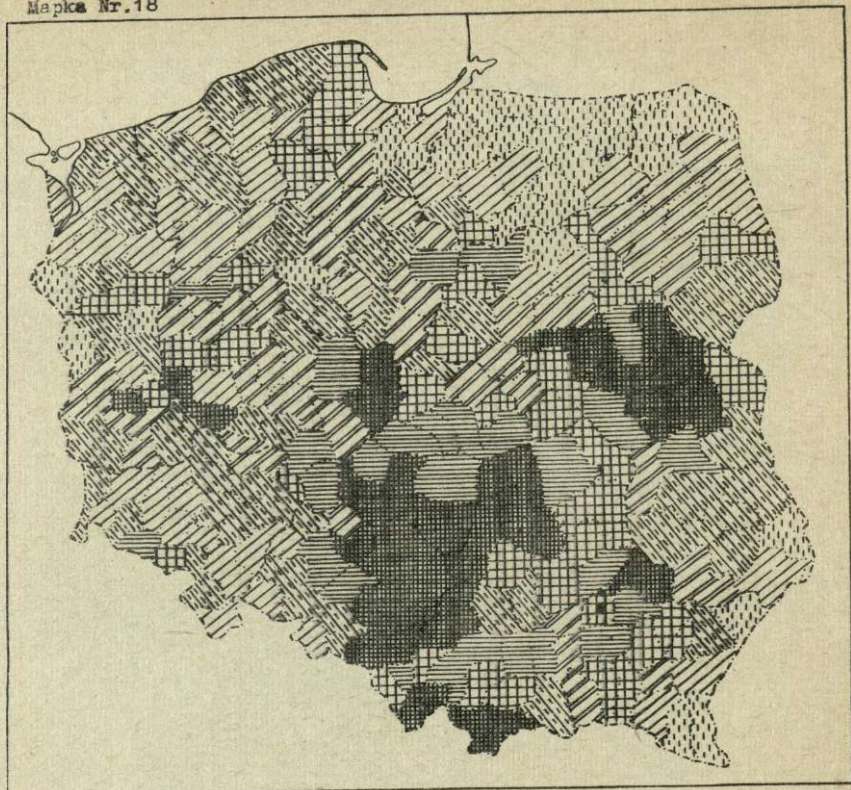

Rozmieszczenie uprawy ziemiaków według powiatów

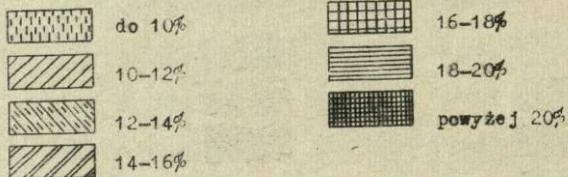
w procentach ziemi uprawnej w 1950r.

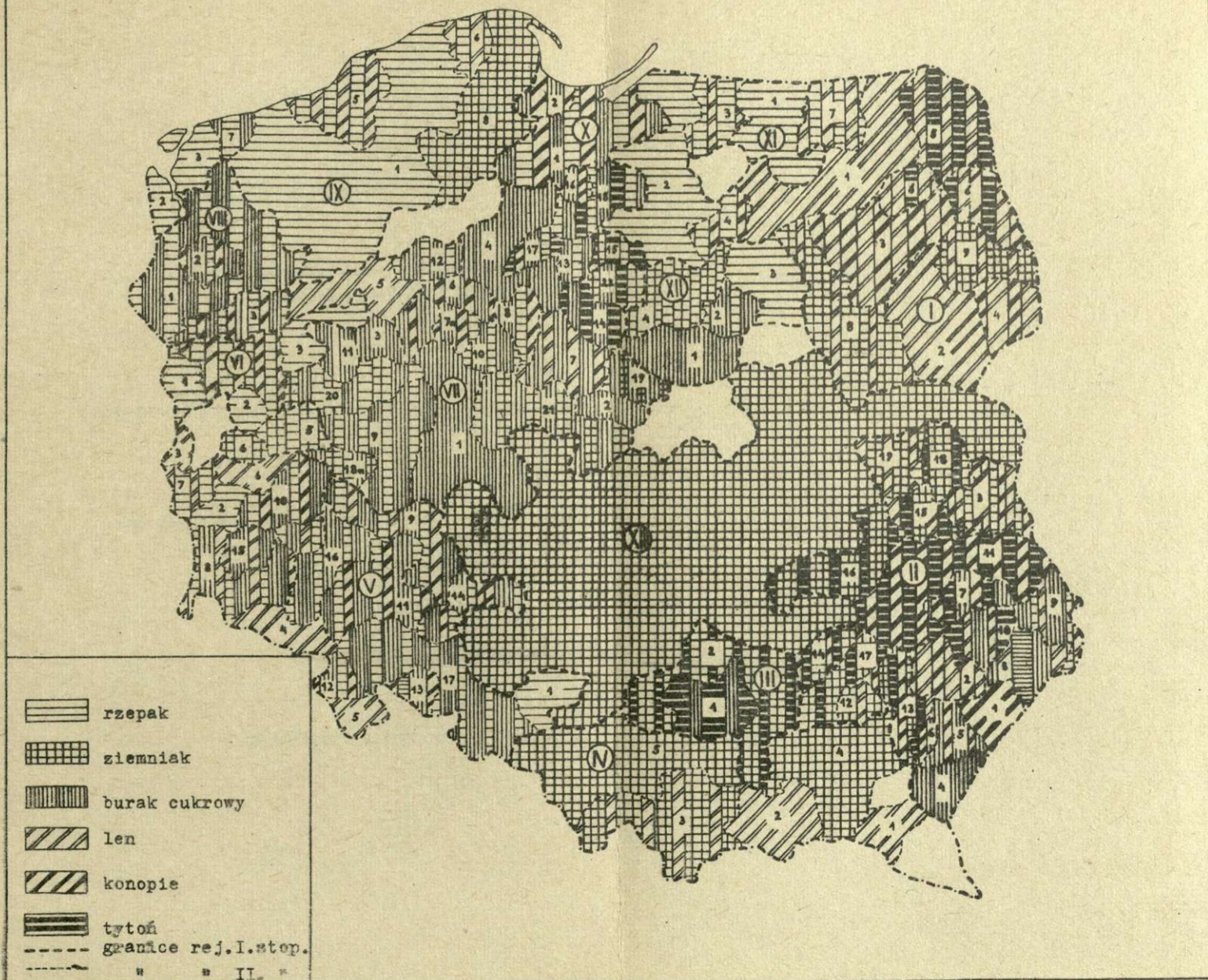

Rozmieszczenie uprawy ziemiaków według powiatów

w procentach ziemi uprawnej w 1954r.

Rejony intensywnej uprawy zespołów roślin przemysłowych

SPIS TREŚCI

	str.
Wstęp	
a) Dotychczasowe opracowania	1
b) Źródła i ich krytyczna ocena	2
c) Plan pracy	3
 Rozdział I	
Rozmieszczenie i uprawa roślin przemysłowych w Polsce w latach 1934 – 1938	3
 Rozdział II	
Rozmieszczenie i rozwój uprawy roślin przemysłowych w latach 1947 – 1954	10
a) Burak cukrowy	10
b) Rzepak i rzepik	15
c) Rośliny włókniste	18
d) Tytoń	21
e) Ziemiak	25
 Rozdział III	
Rejonizacja upraw roślin przemysłowych	28

**WYKAZ ZESZYTOW
PRZEGLĄDU ZAGRANICZNEJ LITERATURY GEOGRAFICZNEJ
za ostatnie lata*)**

1 9 5 6

- 1 **Materiały I Kongresu Geografów Węgierskich**, zbiór 3 artykułów, s. 88, zł 5,—
- 2 **Zagadnienia geografii transportu**, zbiór 8 artykułów, s. 135, zł 7,—
- 3 **Zagadnienia geografii rolnictwa**, zbiór 10 artykułów, s. 165, zł 8,—
- 4 **Zagadnienia geografii rolnictwa, cz. II**, zbiór 6 artykułów, s. 131, zł 7,—

1 9 5 7

- 1 **Teoretyczne zagadnienia geografii. Geografia regionalna: część I**, zbiór 4 artykułów, s. 132, zł 7,—
- 2 **J. KOSTROWICKI — XVIII Międzynarodowy Kongres Geografów w Rio de Janeiro**, s. 228, zł 10,—
- 3/4 **Teoretyczne zagadnienia geografii. Geografia regionalna: część II**, zbiór 5 artykułów, s. 224, zł 10,—

1 9 5 8

- 1 **L. KOSIŃSKI — Zagadnienia geografii zaludnienia i osadnictwa**, 5 artykułów, s. 158, zł 10,—

WYDAWNICTWA BIBLIOGRAFICZNE IG PAN)**

- S. LESZCZYCKI, B. WIND — **Bibliografia Geografii Polski 1945—1951**, 1956, s. 219, zł 29.—
- S. LESZCZYCKI, J. PIASECKA, H. TUSZYŃSKA-REKAWKOWA, B. WIND — **Bibliografia Geografii Polski 1952—1953, 1957**, s. 99, zł 24.—
- S. LESZCZYCKI, H. TUSZYŃSKA-REKAWKOWA, B. WIND — **Bibliografia Geografii Polski 1954, 1957**, s. 67, zł 15.—
- Red. J. KOBENDZINA — **Polska Bibliografia Analityczna. Geografia. Poz. 1—168**, 1956, s. 88, zł 13,50
- Red. J. KOBENDZINA — **Polska Bibliografia Analityczna. Geografia. Poz. 169—468**, 1956, s. 105, zł 16,—
- Red. J. KOBENDZINA — **Polska Bibliografia Analityczna. Geografia. Poz. 469—876** (w druku).
- Z. KACZOROWSKA — **Zestaw zagranicznych czasopism i wydawnictw seryjnych z zakresu nauk o Ziemi, znajdujących się w bibliotekach polskich**, 1957, s. 400, zł 100.—

*) do nabycia w Dziale Wydawnictw Instytutu Geografii PAN,
Warszawa, Krakowskie Przedmieście 30, pokój 12,

**) do nabycia w księgarniach Demu Książki

PRACE GEOGRAFICZNE IG PAN*)

- 1 J. FLIS — Kras gipsowy Niecki Nidziańskiej, 1954, s. 73, zł 10,—
- 2 W. WALCZAK — Pradolina Nysy i plejstocenijskie zmiany hydrograficzne na przedpolu Sudetów Wschodnich. 1954, s. 51, zł 8,—
- 3 A. KRZYMOWSKA — Franciszek Szwarzenberg-Czerny Profesor Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego (1847—1917), 1954, s. 69, zł 9,50
- 4 J. PASZYŃSKI — Opady atmosferyczne dorzecza Odry i ich związek z hipsometrią i zalesieniem. 1955, s. 90, zł 16,50
- 5 M. KIEŁCZEWSKA-ZALESKA — O powstaniu i przeobrażaniu kształtów wsi Pomorza Gdańskiego; M. BISKUP — Osady na prawie Polskim na Pomorzu Gdańskim w pierwszej połowie XV w. 1956, s. 224, zł 31,45
- 6 M. OKOŁOWICZ — Geomorfologia okolic środkowej Wilii. 1956, s. 68, zł 10,—
- 7 A. JAHN — Wyzyna Lubelska. Rzeźba i czwartorzęd. 1956, s. 460, zł 52,40
- 8 M. FLESZAR — Studia z dziejów geografii ekonomicznej w Polsce od połowy XVIII w. do r. 1848. 1956, s. 105, zł 20,—
- 9 PRACA ZBIOROWA — Studia geograficzne nad aktywizacją małych miast. 1957, s. 525, zł 72,—
- 10 A. WERNICKI — Białostocki okręg przemysłu włókienniczego do 1945 r. 1957, s. 164, zł 32,—
- 11 L. STARKEL — Rozwój morfologiczny progów Pogórza Karpackiego między Dębicą a Trzycianą. 1957, s. 200 + 54 ilustr., zł 40,—
- 12 B. OLSZEWICZ — Geografia polska w okresie Odrodzenia. 1957, s. 62, zł 15,50
- 13 S. GILEWSKA — Rozwój morfologiczny wschodniej części Wyzyny Miechowskiej. 1958, s. 90 + 17 ilustr., zł 25,—
- 14 J. STASZEWSKI — Vertical Distribution of World Population. 1957, s. 116 + 1 tabl. nlb., zł 40,—

*) Do nabycia w księgarniach „Domu Książki”.